

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**SITUACE A TRENDY TERORISMU V EVROPSKÉ
UNII**

Autor práce: Jan Mach, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Vladimír Kepř, PhD.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jan Mach, DiS.
Studijní program: Bezpečnostně-právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Situace a trendy terorismu v Evropské unii

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Situation and Trends of Terrorism in the European Union

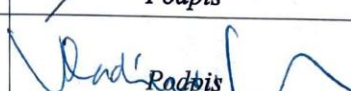
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):
Ing. Vladimír Kepřt, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2024

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je komplexně zhodnotit současnou situaci a vývojové trendy terorismu v Evropské unii, identifikovat klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb a posoudit reakce bezpečnostních složek na tyto hrozby.

Student: Jan Mach, DiS.	21. 11. 2024 datum	 Podpis
Vedoucí práce: Ing. Vladimír Kepřt, Ph.D.	21. 11. 2024 datum	 Podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2. 12. 2024 datum	 Podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	9. 12. 2024 datum	 Podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	10. 12. 2024 datum	 Podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Vladimíru Keprtovi, PhD. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MACH, J. *Situace a trendy terorismu v Evropské unii: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 76 s. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Vladimír Kepřt, Ph.D.,

Klíčová slova: terorismus, Evropská unie, bezpečnostní hrozby, radikalizace, prevence, bezpečnostní složky

Bakalářská práce se zabývá problematikou terorismu v Evropské unii se zaměřením na jeho situaci a vývojové trendy v letech 2019–2023. Teoretická část práce se soustředí na definici a klasifikaci terorismu, přičemž rozebírá různé typy teroristických hrozeb. Praktická část je založena na analýze dat obsažených ve zprávách Europolu, které poskytují přehled o počtu a charakteru teroristických útoků, jejich cílech a míře úspěšnosti bezpečnostních složek při jejich prevenci. Cílem bakalářské práce je komplexně zhodnotit současnou situaci a vývojové trendy terorismu v Evropské unii, identifikovat klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb a posoudit reakce bezpečnostních složek na tyto hrozby.

ABSTRACT

MACH, J. *The Situation and Trends of Terrorism in the European Union: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 76 pp. Supervisor: Ing. Vladimír Kepřt, Ph.D.

Key words: terrorism, European Union, security threats, radicalization, prevention, security forces

The bachelor thesis deals with the issue of terrorism in the European Union, focusing on its situation and development trends from 2019 to 2023. The theoretical part of the thesis concentrates on the definition and classification of terrorism, analyzing various types of terrorist threats. The practical part is based on an analysis of data contained in Europol reports, which provide an overview of the number and nature of terrorist attacks, their targets, and the success rate of security forces in preventing them. The aim of the bachelor thesis is to comprehensively evaluate the current situation and development trends of terrorism in the European Union, identify key factors influencing the nature of terrorist threats, and assess the responses of security forces to these threats.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Definice a klasifikace terorismu.....	12
2.1 Vymezení pojmu terorismus	12
2.2 Typologie terorismu	14
2.2.1 Ultralevicový terorismus.....	15
2.2.2 Ultrapravicový terorismus.....	16
2.2.3 Etnický terorismus	17
2.2.4 Náboženský terorismus	18
2.2.5 „Single-issue“ terorismus.....	18
2.3 Formy terorismu.....	19
2.4 Radikalizace	20
2.5 Příčiny terorismu.....	21
3 Postoj Evropské unie a České republiky k boji proti terorismu.....	24
3.1 Boj proti terorismu v rámci Evropské unie	24
3.1.1 Europol.....	25
3.1.2 Evropské centrum pro boj proti terorismu	26
3.1.3 Jednotka Evropské unie pro hlášení škodlivého internetového obsahu ..	27
3.1.4 Eurojust	27
3.2 Boj proti terorismu v rámci České republiky	28
4 Současné trendy terorismu v Evropské unii.....	32
4.1 Přehled teroristických útoků v EU v letech 2019 až 2023	32
4.2 Vývoj teroristických hrozeb.....	38
4.3 Nejčastější cíle a modus operandi útoků	40
4.4 Klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb v EU	41
4.4.1 Geopolitické události	41
4.4.2 Online prostředí a technologie	42

4.4.3	Vězeňské prostředí	42
4.4.4	Mladí lidé a radikalizace	42
4.4.5	Spojení mezi terorismem a organizovaným zločinem	43
4.4.6	Ideologie a motivace	43
4.4.7	Používání výbušnin a zbraní	43
4.4.8	Zneužití politických a společenských událostí.....	44
5	Reakce bezpečnostních složek na teroristické hrozby	45
5.1	Bezpečnostní zásahy v roce 2019	46
5.2	Bezpečnostní zásahy v roce 2020	47
5.3	Bezpečnostní zásahy v roce 2021	47
5.4	Bezpečnostní zásahy v roce 2022	49
5.5	Bezpečnostní zásahy v roce 2023	49
5.6	Změny v legislativě	50
6	Efektivita současných přístupů k boji proti terorismu	52
6.1	Možnosti zlepšení a inovace v bezpečnostních strategiích	53
7	Rozhovory s příslušníky NCTEKK	55
7.1	Shrnutí odpovědí – oblast terorismu	55
7.2	Shrnutí odpovědí – oblast extremismu.....	57
7.3	Komparace a shrnutí hlavních zjištění	58
	Závěr	60
	Seznam použitých zdrojů	62
	Seznam zkratk	65
	Seznam tabulek a grafů	66
	Seznam příloh.....	67

Úvod

Terorismus je jednou z největších hrozeb pro bezpečnost a stabilitu Evropské unie. V posledních letech se tato hrozba nejen zintenzivnila, ale také proměnila svou podobu, což klade nové a složitější nároky na bezpečnostní složky jednotlivých členských států i Unie jako celku. Teroristické útoky, které zasáhly různé evropské metropole, odhalily nejen zranitelnost společnosti, ale také poukázaly na potřebu neustálého zlepšování strategií a metod, jak těmto hrozbám čelit.

Terorismus je složitý fenomén, který zahrnuje různé formy a ideologie – od džihádistického terorismu přes pravicový extremismus a levicový anarchismus až po nové formy, jako je kyberterorismus. Každá z těchto forem přináší specifické výzvy, na které je třeba reagovat individuálními a přizpůsobenými opatřeními.

Práce bude čerpat z údajů a analýz obsažených ve zprávách Europolu – European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) za období 2019-2023. Tyto zprávy poskytují podrobné statistiky a informace o počtu teroristických útoků a dalších aspektech teroristické hrozby v EU. Díky těmto datům bude možné porovnat vývoj v jednotlivých letech a identifikovat klíčové změny a trendy.

Metodologicky se práce zaměří na kombinaci kvantitativní a kvalitativní analýzy. Kvantitativní údaje, jako je počet útoků a zatčení, poskytnou objektivní pohled na rozsah problému. Na druhé straně kvalitativní analýza se bude věnovat ideologiím, motivacím a strategiím teroristických skupin, což umožní lepší pochopení jejich cílů a postupů. Další pohled na tuto problematiku poskytnou kvalitativní strukturované rozhovory s vybranými odborníky.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je komplexně zhodnotit současnou situaci a vývojové trendy terorismu v Evropské unii, identifikovat klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb a posoudit reakce bezpečnostních složek na tyto hrozby. Zkoumány budou zejména hlavní vývojové tendence terorismu v EU mezi lety 2019–2023, typologie teroristických útoků a jejich geografické rozložení a v neposlední řadě reakce bezpečnostních složek Evropské unie a jejich efektivita v boji proti terorismu.

Tato kapitola popisuje cíle bakalářské práce a metodologický přístup, který byl zvolen pro zkoumání problematiky terorismu v Evropské unii. Druhá a třetí kapitola se zaměřuje na teoretickou část práce, zejména na klasifikaci terorismu a postoj Evropské unie a Česka v boji proti terorismu. Následující kapitoly poskytnou přehled o aktuálních bezpečnostních hrozbách a konkrétních reakcích bezpečnostních složek na teroristické aktivity.

Práce se opírá o sekundární zdroje, zejména o zprávy Europolu European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) za období 2019–2023. Tyto zprávy poskytují podrobná statistická data o teroristických útocích, jejich motivech a vývoji teroristických skupin. Další informace budou získány prostřednictvím rozhovorů s příslušníky Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě. Pro sběr dat bude zvolen strukturovaný rozhovor, jelikož tento přístup umožňuje získat srovnatelné a systematicky uspořádané informace od respondentů.

Otázkový rámec rozhovoru bude zahrnovat otevřené, polouzavřené i uzavřené otázky. Otevřené otázky slouží k získání detailních a kontextuálních odpovědí, které reflektují osobní zkušenost respondentů. Polouzavřené otázky budou využity k nasměrování odpovědí na konkrétní témata, přičemž respondentům zůstane prostor pro vlastní vyjádření. Uzavřené otázky pak umožní přesné zjištění konkrétních údajů.

Kvantitativní údaje budou zpracovány pomocí deskriptivní statistiky, což umožní identifikovat frekvenci teroristických útoků, jejich úspěšnost či míru jejich zmaření v jednotlivých letech. Porovnání dat napříč zkoumaným obdobím umožní sledovat trendový vývoj teroristických hrozeb. Kauzální analýza umožní propojit zjištěné trendy s politickými, ekonomickými či sociálními faktory, které mohou

ovlivňovat podobu teroristických hrozeb. Indukce bude využita při formulaci obecných závěrů na základě analýzy konkrétních případů teroristických útoků.

Tento metodologický přístup zajistí komplexní pohled na problematiku terorismu v Evropské unii a umožní formulovat relevantní závěry o jeho vývoji v posledních letech.

2 Definice a klasifikace terorismu

Terorismus se stále více stává všudy přítomným jevem, který zásadně ovlivňuje naše životy. Má dopad na zahraniční politiku vlád i na způsob, jakým firmy provádějí obchodní aktivity. Zásadně mění roli a strukturu bezpečnostních složek a nutí společnosti vynakládat obrovské prostředky na ochranu veřejných osobností, klíčové infrastruktury, občanů i vládních systémů. Ovlivňuje také naše cestování, od způsobu přepravy až po volbu destinací. Terorismus proniká i do každodenního života a přináší změny v tom, jak žijeme. Média nás neustále zaplavují zprávami o teroristických útocích z celého světa, což zdůrazňuje jeho přítomnost a vliv na současnou společnost.¹

2.1 Vymezení pojmu terorismus

Univerzální definici terorismu nelze jednoznačně stanovit, neboť se jedná o složitý a mnohovýstevnatý fenomén. Za jednu z nejvýstižnějších definic však lze považovat tu, kterou poskytlo Ministerstvo vnitra České republiky: Terorismus představuje plánované, cílené a politicky motivované použití násilí vůči nezúčastněným osobám s cílem dosáhnout předem stanovených záměrů.²

Terorismus představuje formu agrese a nenávisti zaměřenou proti různým institucím, jako jsou státy, vlády, organizace, společnosti či náboženské skupiny. Přestože dosud neexistuje univerzálně přijatá definice tohoto pojmu na mezinárodní úrovni, jeho základ vychází z latinského slova *terrere*, což znamená hrozit nebo vzbuzovat hrůzu. Jednotné a přesné vysvětlení terorismu prostřednictvím jedné definice je obtížné. Nicméně lze konstatovat, že terorismus jako druh politického násilí je především nepředvídatelný, zdánlivě náhodný, avšak často promyšlený, agresivní, násilný, bezohledně destruktivní a mimořádně brutální.³

Termíny teror a terorismus bývají často zaměňovány, přestože mají odlišný význam. Hannah Arendt definuje teror jako všezahrnující pojem, který označuje jakoukoli formu hrůzného útlu: „*Teror tyranů, despotů a diktátorů, teror revolucí*

¹ COMBS, C. C. *Terrorism in the Twenty-First Century*. 9th ed. New York: Routledge, 2022. s 5. ISBN 978-10-320-7797-0

² Definice pojmu terorismus – Moderní úřad. [online]. Copyright © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2024-12-20]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.

³ JELÍNEK, J. a kol. *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. 1.vyd. Praha: Leges, 2018. s 7. ISBN 978-80-7502-256-1.

a kontrarevolucí, většiny proti menšině, teror v různých formách ze strany jednotlivců, kteří podlamují vlády států, dokumentujeme od starověku po současnosti.“⁴

Dle dalšího zdroje lze terorismus definovat jako násilný čin, který má politický motiv nebo cíl, je namířen proti civilistům, kteří nejsou zapojeni do boje, a jeho účelem je vyvolat strach a hrůzu v publiku. Tato definice vylučuje například sportovce, masové vrahy či atentátníky zaměřené na konkrétní vládce, jelikož jejich činy nelze považovat za teroristické. Ne všechno násilí, byť extrémně kruté, lze označit za terorismus. Rozlišení mezi přijatelnými a nepřijatelnými formami násilí však není vždy jednoznačné, zejména pokud jde o činy revolucionářů nebo státních aktérů. Abychom lépe pochopili terorismus, je nutné se zabývat jeho historickým vývojem, ideologiemi a jednotlivci, kteří se těchto činů dopouštějí.⁵

Evropská unie definuje terorismus prostřednictvím Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie. Podle této směrnice se za teroristické trestné činy považují úmyslné činy, které mohou vážně ohrozit nebo poškodit stát či mezinárodní organizaci, pokud jsou spáchány s cílem vážně zastrašit obyvatelstvo, neoprávněně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci k provedení či neprovedení určitého úkonu, případně destabilizovat nebo zničit základní politické, hospodářské, ústavní či sociální struktury. Směrnice se rovněž zabývá trestnými činy spojenými s teroristickými skupinami, například účastí na jejich činnostech, a trestnými činy souvisejícími s terorismem, jako je veřejné podněcování k teroristickým trestným činům, nábor, výcvik, cestování za účelem terorismu nebo jeho financování. Hlavním cílem směrnice je posílení právního rámce pro boj proti terorismu a zajištění toho, aby členské státy disponovaly účinnými nástroji pro prevenci a stíhání těchto činů.⁶

V českém právním řádu je terorismus definován prostřednictvím trestných činů uvedených v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.). Klíčové ustanovení představuje paragraf § 311, který pojednává o „teroristickém útoku“. Tento trestný čin spočívá v tom, že pachatel s cílem destabilizovat ústavní pořádek, narušit obranyschopnost státu nebo způsobit vážné narušení politického, ekonomického či sociálního systému státu,

⁴ BOWDEN, B. DAVIS, M. T. *Terror, From Tyrannicide to Terrorism*. University of Queensland Press, 2008, s.1. ISBN 978-0702235993

⁵ COMBS, C. C. *Terrorism in the Twenty-First Century*. 9th ed. New York: Routledge, 2022. s 18-19. ISBN 978-10-320-7797-0

⁶ EVROPSKÁ UNIE. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu. In Úřední věstník Evropské unie. [online]. [cit. 2025-01-06]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>. ISSN 1977-0677.

případně zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit státní orgány k určitému jednání, spáchá některý ze specifikovaných činů. Dále zákon postihuje použití nebezpečných látek, zakládání požárů, způsobení výbuchů či povodní, pokud jsou tyto činy páčány s výše uvedeným cílem. Takové jednání může mít značné dopady na bezpečnost státu a obyvatel, a proto je trestní sazba za spáchání tohoto trestného činu velmi přísná – pohybuje se od pěti do patnácti let odnětí svobody, přičemž v mimořádných případech lze uložit i výjimečný trest.⁷

2.2 Typologie terorismu

Na problematiku terorismu lze pohlížet z různých hledisek, což vede k rozlišování jeho jednotlivých typů podle zvolených kritérií. Z hlediska původu nebo aktérů je možné terorismus kategorizovat na státní, nestátní a individuální. V této souvislosti může mít podobu represivní, pokud je prováděn státními složkami, nebo subverzivní, pokud směřuje proti státu. Podle rozsahu působnosti se teroristické aktivity dělí na mezinárodní a národní či lokální. Co se týče cílů, lze rozlišit terorismus podporovaný státem od terorismu zaměřeného proti státní moci. Další dělení může spočívat v povaze použitých metod, kde je rozdíl mezi konvenčním terorismem, využívajícím běžné prostředky, a nekonvenčním terorismem, který zahrnuje například biologické, chemické či jiné netradiční způsoby útoku.⁸

Terorismus lze rozdělit do několika typů také podle jeho zaměření a metod. Masový teror představuje násilí organizované státem, zaměřené na potlačení opozice v populaci. Dynastická vražda se soustředí na atentáty na hlavy států nebo vládnoucí elity, což bylo mezinárodně odsuzováno už od 19. století. Náhodný teror zahrnuje útoky na místa s velkým počtem lidí, jako jsou nádraží či kavárny, zatímco zacílený náhodný teror se zaměřuje na lokality, kde se vyskytují klíčoví představitelé represivních režimů. Taktický teror míří přímo proti vládám jako součást širší revoluční strategie. Moderními typy terorismu jsou „osamělý vlk“, kde jednotlivci jednají na vlastní pěst ve jménu ideologie či hnutí, a domácí terorismus, zaměřený na vlastní spoluobčany v rámci jedné

⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer. [online]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/68040/1/2/zakon-c-40-2009-sb-trestni-zakonik?vtextu=%28z%C3%A1kon%20%C4%8D.%2040/2009%20Sb.%29#lema0>. ISSN 2336-517X.

⁸ SMOLÍK, J. *Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2020, s. 34-36. ISBN 978-80-7509-723-1

země. Tyto typologie pomáhají lépe porozumět různorodým formám terorismu a jejich cílům.⁹

Ministerstvo vnitra ČR rozděluje terorismus do tří hlavních kategorií: kriminální, patologický a politický (ideologický).

1. **Kriminální terorismus** – Hlavním cílem je získání osobního materiálního prospěchu, například peněz nebo majetku.
2. **Patologický terorismus** – Motivací pachatelů je uspokojení jejich vlastních psychických potřeb, například pocit moci nebo vzrušení.
3. **Politický (ideologický) terorismus** – Tento typ zahrnuje útoky motivované politickými nebo ideologickými cíli. Dělí se na několik podskupin:
 - Ultralevicový a ultrapravicový terorismus
 - Etnický terorismus
 - Náboženský terorismus
 - Environmentální terorismus
 - Vigilantistický terorismus
 - „Single-issue“ terorismus¹⁰

V následujících kapitolách budou přiblíženy některé typy terorismu.

2.2.1 Ultralevicový terorismus

Ultralevicový terorismus je druh politicky motivovaného násilí, který má své kořeny v myšlenkách Karla Marxe a Vladimíra Iljiče Lenina a spočívá v odporu vůči kapitalismu a snaze o zavedení spravedlivější společnosti založené na rovnosti. Skupiny, které se tímto typem terorismu zabývají, často věří, že násilí je oprávněné, protože se domnívají, že společenské změny nelze dosáhnout běžnými demokratickými způsoby. V průběhu 20. století se levicový terorismus šířil zejména v západní Evropě,

⁹ COMBS, C. C. Terrorism in the Twenty-First Century. 9th ed. New York: Routledge, 2022. s 15. ISBN 978-10-320-7797-0

¹⁰ Typologie terorismu – Ministerstvo vnitra České republiky. [online]. Copyright © 2025 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 06-01-2025]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>.

Latinské Americe a některých částech Asie. Mezi nejznámější skupiny patří například Frakce Rudé armády v Německu, Rudé brigády v Itálii nebo americká skupina Weather Underground. K levicovému terorismu lze zařadit i anarchistické skupiny, které se objevovaly už od poloviny 19. století a jejichž cílem bylo zničení státu a vytvoření společnosti bez vlády a třídních rozdílů. Tyto skupiny svými činy, jako byly útoky na politiky a vládní instituce, chtěly ukázat odpor k tehdejšímu systému a podpořit vznik nového uspořádání.¹¹

Současní komunisté se snaží oslabit západní demokracie a získat v nich větší podporu, aby mohli prosadit násilnou změnu režimu a nastolit revoluční terorismus. Často jsou součástí antiglobalizačních hnutí, která vystupují proti válkám a využívají odpor veřejnosti k válkám k dosažení svých politických cílů. Anarchismus je směr, který usiluje o co nejrychlejší odstranění státu, protože stát považuje za překážku dalšího rozvoje. Podle anarchistů by lidé měli žít svobodně a být co nejméně omezeni jakýmkoli pravidly nebo institucemi.¹²

2.2.2 Ultrapravicový terorismus

Ultrapravicový terorismus vychází z ideologie, která zdůrazňuje domnělou rasovou a národnostní nadřazenost. Vedle těchto ideologických základů je pro hnutí charakteristická také xenofobie a výrazné projevy rasismu. Historicky čerpá inspiraci především z fašistického režimu v Itálii a nacismu v Německu. Nepříznivá hospodářská situace často přispívá k šíření těchto myšlenek, což v praxi vede k projevům nenávisti vůči menšinám a migrantům. Přívrženci těchto skupin obvykle zastávají krajně pravicové hodnoty, mezi které patří například důraz na národní identitu, tradiční hodnoty nebo respekt k autoritě.

Typickými formami činnosti ultrapravicových radikálů jsou atentáty, únosy, sabotážní akce či útoky zaměřené proti muslimům, které často zahrnují žhářské útoky na mešity nebo fyzické napadání muslimských rodin. Ačkoli politické strany ultrapravice obvykle nevyužívají násilí jako hlavní nástroj prosazování svých cílů, intenzivně pracují na šíření svých myšlenek jinými způsoby, zejména prostřednictvím propagandy a politického působení, přičemž se zaměřují hlavně na mladou generaci.

¹¹ FILIPEC, O. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017 str. 33-37. ISBN 978-80-244-5040-7.

¹² MAREŠ, M. *Terorismus v ČR. 1. vyd.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 68. ISBN 80 903333-8-9.

Terorismus je v rámci ultrapravice spojován spíše s její nejradikálnější odnoží – neonacisty.

Neonacistické skupiny usilují o vznik totalitního státu, kde by moc byla udržována prostřednictvím tvrdých represivních opatření vůči obyvatelstvu. Takový autoritářský způsob výkonu moci nese rysy teroristického režimu.¹³

Díky této ideologické rozmanitosti může ultrapravicový terorismus vzniknout jak z extremistických skupin tvrdících, že chrání zájmy společnosti, tak i z násilnických uskupení zaměřených proti těm, které považují za „parazity“ nebo „cizopasníky“. I když se u těchto skupin objevuje násilí, jen málokdy dochází k velkým organizovaným teroristickým akcím. Když už k nim ale dojde, většinou mluvíme o tzv. „domácím terorismu“. Ten se častěji objevuje v rozdělených společnostech, kde žije velké množství přistěhovalců. Právě v takových prostředích často dochází ke střetu různých kulturních hodnot.

Útoky na menšiny a přistěhovalce se objevují i v zemích střední Evropy. Je zřejmé, že tento typ terorismu bude dál sílit, protože nekontrolované přílivy uprchlíků a rostoucí napětí mezi jednotlivými evropskými společnostmi mohou situaci ještě zhoršit. Pokud se budou dál prohlubovat napětí a konflikty v západních zemích, je možné, že pravicově motivované útoky, hlavně ty zaměřené proti muslimům, se stanou ještě častějšími.¹⁴

2.2.3 Etnický terorismus

Etnický terorismus je specifický typ terorismu, který se zaměřuje především na prosazování zájmů určitého národa nebo etnické skupiny. Tento národ či skupina se často považuje za opomíjenou nebo diskriminovanou většinovou společností, což vede k pocitu nespravedlnosti a nutnosti bojovat za vlastní práva a postavení ve společnosti. Charakteristickým rysem etnického terorismu je subjektivní vnímání příslušnosti k dané komunitě, která údajně čelí systematickému útlaku ze strany státu nebo jiné dominantní skupiny. Vedle základního etnického motivu mohou být v rámci etnického terorismu

¹³ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR. 1. vyd.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 131. ISBN 80 903333-8-9.

¹⁴ FILIPEC, O. *Fenomén terorismus: česká perspektiva.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017 str. 27-29. ISBN 978-80-244-5040-7.

přítomny i další ideologické faktory, například prvky extrémní levice, krajní pravice, náboženské ideologie nebo jejich vzájemné kombinace.¹⁵

2.2.4 Náboženský terorismus

Náboženský terorismus vzniká, když náboženské skupiny chtějí vytvořit stát řízený náboženskými pravidly. Může mít dvě hlavní podoby – fundamentalismus a sekty. Fundamentalismus představuje přísné prosazování vlastního výkladu víry jako jediné správné pravdy. Sekty jsou malé skupiny oddělené od hlavních náboženských směrů, jejichž členové se na těchto skupinách často stávají závislí. Tyto dvě podoby náboženského extremismu mohou být základem pro vznik teroristických organizací. Příkladem je Hizballáh, který věří, že celý svět by měl být řízen podle vůle Alláha, a že je správné trestat smrtí všechny, kdo se podle nich proviní proti islámu.¹⁶

Je důležité si uvědomit, že i když současná média věnují největší pozornost především islámskému terorismu, násilné činy motivované náboženstvím se mohou objevit u jakéhokoli náboženského směru. Výjimkou nejsou ani náboženství, jako je hinduismus nebo buddhismus, která svou povahou násilí odmítají. Přesto je vhodné se podrobněji zaměřit na islamistický terorismus, který v posledních letech výrazně ovlivňuje světové dění. Islamistické teroristické skupiny se často snaží o návrat k původnímu islámu tak, jak ho podle nich kázal prorok Mohamed. Hlavním cílem těchto radikálních skupin je obnova chalífátu – islámského státu, ve kterém by měl panovník vládnout podle zásad a pravidel šaría. Radikální islamisté vycházejí z vlastního výkladu Koránu a považují za povinnost každého muslima účastnit se džihádu, tedy svaté války proti těm, které označují za nevěřící. Tento výklad často slouží jako základ pro ospravedlnění teroristických útoků a násilných akcí proti civilnímu obyvatelstvu.¹⁷

2.2.5 „Single-issue“ terorismus

Single-issue terorismus se zaměřuje na prosazení konkrétní změny v určité oblasti, aniž by usiloval o celkovou změnu politického systému. Tyto skupiny svými

¹⁵ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR. I. vyd.* Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 206. ISBN 80 903333-8-9.

¹⁶ KROUPA, M. a ŘÍHA M. *Ochrana obyvatelstva.* Praha: Armex Publishing s. r. o., 2006. s. 82-83. ISBN 80-86795-33-0.

¹⁷ FILIPEC, O. *Fenomén terorismus: česká perspektiva.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 38-41. ISBN 978-80-244-5040-7.

aktivitami cílí na konkrétní vládu s cílem přimět ji k ukončení některých činností nebo politik, avšak neusilují o její svržení či nahrazení jiným režimem.¹⁸

Tyto skupiny se zaměřují na prosazování specifických cílů, jako jsou práva zvířat, ochrana životního prostředí nebo boj proti interrupcím. V roce 2019 bylo v členských státech EU zabráněno třem útokům, které lze zařadit mezi terorismus zaměřený na jediné téma – dva z nich se odehrály v České republice a jeden ve Velké Británii. Tento typ terorismu obecně nepředstavuje výrazné riziko pro veřejný pořádek, jelikož většina jeho aktivit probíhá nenásilnou formou.¹⁹

2.3 Formy terorismu

Dlouhodobě dochází k poklesu počtu teroristických útoků, ale současně roste počet obětí a materiální škody. Tento trend souvisí s rozšiřováním používaných prostředků při provádění útoků. Formy útoků se dělí podle použitých prostředků na dvě hlavní skupiny. První skupinou jsou letální formy terorismu zahrnující použití prostředků určených k násilí a donucování. Tyto formy se dále dělí na konvenční a nekonvenční terorismus podle typu použitých zbraní a prostředků. Další skupinou jsou neletální formy. Neletální terorismus zahrnuje útoky, které nepoužívají smrtící prostředky, ale moderní technologie či běžné nástroje novým způsobem. Lze je rozdělit na:

1. Unarmed terrorismus – Zneužití běžných prostředků:
 - Dopravní prostředky: Automobily, letadla, vlaky, lodě.
 - Kyberterorismus: Útoky na počítačové systémy (viry, červi, trojské koně).
 - Mediální terorismus: Manipulace médií k šíření propagandy a ovlivňování veřejnosti.
2. Nekonvenční neletální zbraně – Použití moderních zbraní neohrožujících život:

¹⁸ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 371-372. ISBN 80 903333-8-9.

¹⁹ TE-SAT 2020 - Ministerstvo vnitra České republiky. Centrum proti hybridním hrozbám. [online]. [cit. 01-09-2025]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/te-sat-2020.aspx>

- Akustické, optické zbraně: Dočasné ochromení protivníka nebo jeho techniky. Kvůli vysokým nákladům a omezené efektivitě jsou méně rozšířené.²⁰

2.4 Radikalizace

V oblasti zkoumání teroristických útoků byly identifikovány dvě základní varianty – skupinový terorismus (group-based terrorism) a individuální terorismus (lonely actor terrorism). Tyto kategorie odpovídají dvěma rozdílným cestám radikalizace: skupinové a individuální (sebe)radikalizaci. Nicméně, některé útoky na měkké cíle nelze jednoznačně zařadit mezi politicky či nábožensky motivované činy, neboť je páchají i jedinci cítící se vyloučení ze společnosti, jejichž motivace je spíše osobní než ideologická. Příkladem může být střelba v ostravské nemocnici v roce 2019 a střelba na filozofické fakultě v roce 2023.

Z pohledu forenzní psychologie i tito osobně motivovaní útočníci procházejí procesem radikalizace, který je dovádí k násilným činům. Na rozdíl od ideologicky motivovaných atentátníků však jejich jednání vychází z pocitu křivdy či pomsty. Přesto je v současnosti předpokládána určitá podobnost mezi oběma typy radikalizace, což vedlo k hledání shod a rozdílů mezi ideově a osobně motivovanými útoky.

Radikalizace je klíčovým pojmem v oblasti terorismu a násilného extremismu, přičemž jednotná definice stále chybí. Obecně je popisována jako proces, při němž dochází k postupnému ospravedlňování násilí ve jménu určité ideologie. Vegrichtová ji chápe jako kognitivní proměnu vedoucí od otevřenosti k novým myšlenkám až po finální stádium násilného činu. Různé teoretické přístupy se liší v popisu toho, co se děje mezi těmito fázemi, přičemž mnoho studií vychází z ex post analýz skutečných případů.

Všichni, kdo se ztotožňují s radikální ideologií, se uchylují k násilí, a naopak někteří útočníci nejsou ideologicky vyhranění. McCauley a Moskalenko proto rozlišují mezi „radikalizací mysli“ a „radikalizací činů“, tedy mezi kognitivní a behaviorální radikalizací. Zdůrazňují roli čtyř faktorů – pocitu křivdy, sociálních vazeb, ideologie a podmínek usnadňujících násilí. Tyto faktory platí i pro tzv. osamělé vlky, kteří nepatří k žádné organizované skupině.

²⁰ FOLTIN, P. a ŘEHÁK D. 2007. *Důvody realizace a formy terorismu*. [online]. Obrana a strategie. Brno: Univerzita obrany, 10.07.2007. [cit. 2025-01-13]. Dostupné z WWW: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/duvody-realizace-a-formy-terorismu.html>

Forenzní psychologie se k problematice radikalizace dostává přes zkoumání pachatelů extrémního násilí, včetně masových střelců. Z tohoto pohledu radikalizace znamená takovou změnu psychiky, která vede k uvolnění extrémní agrese. Útoky na měkké cíle mohou být motivovány politicky, osobně nebo kombinací obou faktorů. Rozlišení mezi těmito motivacemi je však často nejednoznačné, protože motivy pachatelů jsou subjektivní.

Příklad střelby v gay klubu Pulse v roce 2016 ukazuje složitost určování motivace útočníka – mohl být veden jak ideologií IS, tak osobní nenávistí k homosexuálům. Podobně byl A. Breivik označován za pravicového extremistu, avšak jeho osobnostní rysy naznačují hlubší psychologické souvislosti jeho činu. Je proto vhodné varovat před přílišným důrazem na ideologické aspekty, které mohou zastínit hlubší pochopení motivace pachatelů extrémního násilí.

Měkké cíle, jako veřejná místa, se často stávají terčem nejen politicky motivovaných teroristů, ale i pachatelů, jejichž motivace je osobní – vychází z frustrace, pocitu krivdy nebo konfliktu se státními institucemi. Další kategorií jsou útočníci jednající z nenávisti vůči určité skupině, například z důvodu rasy, sexuální orientace nebo životního stylu.

Všichni tito pachatelé mají společné to, že vyhledávají místa s velkým počtem lidí, což jim umožňuje dosáhnout vysokého počtu obětí a získat veřejnou pozornost. Často je motivuje představa, že se jejich čin zapíše do historie, a v některých případech touha po posmrtné slávě. Tato fascinace demonstrativním násilím vedla německé experty k návrhu jednotného označení pro tyto útoky – Demonstrative Targeted Attacks. Cílem je zviditelnit určité poselství nebo myšlenku.²¹

2.5 Příčiny terorismu

Tato kapitola se zaměří na klíčové faktory, které přispívají ke vzniku terorismu a vedou jednotlivce či skupiny k páchání teroristických činů. Příčiny terorismu lze rozdělit do čtyř hlavních skupin:

1. **Strukturální příčiny** – Sem patří faktory, které ovlivňují celou společnost, například nerovnováha v populaci, globalizace, rychlá modernizace, rostoucí individualismus, ekonomická nerovnost nebo třídní rozdíly. Tyto podmínky

²¹ VEGRICHTOVÁ, B. *Terorismus a radikalizace v České republice*. Praha: Grada, 2022. s. 12-17 ISBN 978-80-271-3126-6.

mohou u některých skupin vyvolat pocit nespravedlnosti nebo frustrace, což může vést k radikalizaci.

2. **Zprostředkovatelské příčiny** – Tato kategorie zahrnuje faktory, které pomáhají terorismu šířit se a organizovat. Patří sem vliv moderních médií, dostupnost zbraní, pokročilé dopravní technologie a slabá kontrola některých oblastí ze strany státu. Pokud stát nedokáže efektivně spravovat své území, extremistické skupiny toho mohou snadno využít.
3. **Motivační příčiny** – Tyto důvody se týkají osobních zkušeností jednotlivců. Lidé, kteří zažili útlak, ztrátu blízkých, ponižování nebo nespravedlnost, mohou hledat způsob, jak se pomstít nebo jak dát svému životu nový směr.
4. **Spouštěcí příčiny** – Sem spadají konkrétní události, které teroristické činy přímo vyvolají. Může jít o politické krize, vojenské zásahy, represivní opatření ze strany vlády nebo jiné momenty, které v lidech probudí silnou touhu po odplatě.

Každá z těchto skupin faktorů přispívá k tomu, že se z některých jedinců stanou teroristé. Často nejde o jedinou příčinu, ale o kombinaci více faktorů, které vedou k radikalizaci, a nakonec i k násilnému činu.²²

Vznik terorismu lze vnímat z různých perspektiv, přičemž samotní teroristé často interpretují svou situaci odlišně v závislosti na svých motivech, ideologii a sociálním kontextu. Každý přístup se zaměřuje na odlišné aspekty motivace teroristů. Teroristické útoky často vznikají kvůli politickým, náboženským nebo menšinovým konfliktům. Některé skupiny nebo jednotlivci mají pocit, že jsou utlačováni, přehlíženi nebo nespravedlivě trestáni, a tak se uchylují k násilí jako způsobu, jak na sebe upozornit a bojovat za svou věc. Vliv médií hraje velkou roli v šíření informací o terorismu, což může vést k tomu, že se další lidé inspiroují a napodobují předchozí útoky, pokud byly „úspěšné“. Terorismus se tak může šířit jako určitý vzorec chování. Navíc někteří jedinci mohou při útocích zažívat pocit vzrušení podobný adrenalinovému opojení, což je motivuje k dalším činům. Jedním z přístupů je přístup psychologický, který se zaměřuje na osobnost teroristy, jeho myšlení, motivaci a psychologické procesy, které mohou vést k radikalizaci. Existuje několik hypotéz, proč se z člověka

²² BJØRGO, T. *Root causes of terrorism: myths, reality, and ways forward*. London: Routledge, 2005. s. 131-135. ISBN 0-415-35149-9.

stává terorista. První je frustrace-agrese, kdy se organizace nebo hnutí, které se cítí utlačované či nespravedlivě zacházené, uchylují k násilí jako formě ventilace svého hněvu. Další je hypotéza záporné identity, podle níž se jedinec nechce spokojit s běžnou rolí ve společnosti a hledá smysl v tom, že se stane rebelem. Poslední je narcisovská hypotéza vzteku, která popisuje jedince s narušenou osobností, například sociopata s vnitřními traumaty z dětství, jenž svou agresi vybíjí násilnými činy. Tyto psychologické faktory často přispívají k radikalizaci a mohou vést až k teroristickým činům.

Různí teroristé mají různé motivace. Nejčastěji za útoky stojí politické, ekonomické nebo kulturní důvody. Zajímavé je, že někteří muslimští teroristé tvrdí, že jejich činy nejsou vedeny primárně náboženstvím, ale spíše politikou a ekonomikou.²³

Příčiny terorismu lze také rozdělit na individuální a skupinovou úroveň. Individuální příčiny vycházejí z osobních faktorů, jako je psychologické vnímání sebe sama, nespokojenost se životem nebo neúspěchy, a mohou být ovlivněny kulturními aspekty, například pocitem vnější hrozby pro určitou společnost. Skupinová úroveň se týká politického aktivismu, sociálních hnutí a vlivu prostředí, kdy terorismus slouží k přitáhnutí pozornosti k určitému problému. Pokud změny probíhají příliš pomalu nebo jsou potlačovány násilím, může dojít k radikalizaci, jako tomu bylo u katolického hnutí v Severním Irsku. Dalším faktorem je dramatická událost, která vede k radikalizaci celých skupin či etnik v důsledku traumatických zkušeností, například v oblastech s válečnými konflikty, jako byla válka na Srí Lance. Obě úrovně se často prolínají, protože individuální radikalizace bývá ovlivněna širším společenským a politickým kontextem.²⁴

²³ IBÁNEZ, L. *Logika terorismu*. Praha: Academia, 2009. s. 83. ISBN 978-80-200-1724-6

²⁴ MARTIN, G. *Essentials of terrorism: concepts and controversies*. Fifth edition. Thousand Oaks, California: SAGE, 2018. s. 44. ISBN 978-1-5443-4293-1.

3 Postoj Evropské unie a České republiky k boji proti terorismu

Přestože některé strategie boje proti terorismu vznikly již před událostmi 11. září 2001, právě tento útok se stal klíčovým momentem, který zásadně ovlivnil přístup k protiteroristické politice. Pro Evropu však měly podobný dopad i útoky v Madridu z března 2004 a v Londýně z července 2005. Zatímco Spojené státy chápou terorismus převážně jako hrozbu přicházející zvenčí a podle toho k němu přistupují, evropské země jej vnímají spíše jako problém vznikající uvnitř společnosti, který vyžaduje řešení pomocí vnitřních bezpečnostních složek a orgánů.²⁵

3.1 Boj proti terorismu v rámci Evropské unie

Protiteroristická politika EU je nyní nedílnou součástí její celkové bezpečnostní strategie, která se zaměřuje na ochranu jak uvnitř unie, tak mimo ni. Aby byla tato politika účinná, vyžaduje jasnou a detailně propracovanou strategii. Klíčovým dokumentem je Strategie EU pro boj proti terorismu doplněná Akčním plánem pro boj s terorismem, jehož vznik byl reakcí na teroristické útoky v Londýně v roce 2005. Strategie staví na čtyřech hlavních oblastech: prevence, ochrana, zásah proti pachatelům a následná reakce na útoky.

1) Prevence

Prevence terorismu je nezbytným pilířem každé bezpečnostní politiky, přesto zůstává značně náročnou oblastí. Teroristické útoky často přicházejí bez varování, což výrazně komplikuje jejich předcházení. Prioritou je zaměřit se na ochranu měkkých cílů, jako jsou školy, nákupní centra, veřejné akce či sportovní stadiony. Cílem preventivních opatření je minimalizovat riziko útoků, ať už ze strany jednotlivců nebo organizovaných skupin. Efektivní boj proti terorismu zahrnuje zaměření na hlavní příčiny radikalizace a proces získávání nových členů teroristickými skupinami.

2) Ochrana

Ochrana obyvatel a veřejných prostor má nejvyšší prioritu. Bezpečnostní opatření se neustále přizpůsobují na základě zkušeností z předchozích útoků a získaných poznatků. Cílem je zvýšit odolnost společnosti vůči případným budoucím hrozbám.

²⁵ PROCHÁZKOVÁ, D. *Boj proti terorismu: projekt EU: Improving Security by Democratic Participation - ISDEP*. V Praze: České vysoké učení technické, Fakulta dopravní, Ústav bezpečnostních technologií a inženýrství, 2014. s. 183. ISBN 978-80-01-05568-7.

3) Zásah proti pachatelům

Dopadení teroristů je zásadní nejen pro eliminaci hrozby, ale i pro získání informací o případných dalších plánovaných činnostech. Úspěšné zásahy ukazují schopnost bezpečnostních složek členských států efektivně spolupracovat v rámci celé EU.

4) Reakce na útoky

Rychlá reakce na teroristický incident zahrnuje okamžité zabezpečení zasažené oblasti, ochranu veřejnosti a podporu postižených. Hlavním cílem je minimalizace následků útoku teroristy.²⁶

Evropská unie hraje zásadní roli v boji proti terorismu, a to jak z pohledu globální bezpečnosti, tak především ve prospěch svých členských států. Na řešení této problematiky se v rámci EU podílí pět hlavních institucí, které mají v oblasti protiteroristických opatření jasně vymezené kompetence. Jedná se o Evropskou komisi, Evropskou radu, Radu EU, Europol a Eurojust.

3.1.1 Europol

Evropský policejní výbor (Europol), vzniklý v 90. letech jako nástupnický orgán skupiny TREVI, byl založen s cílem posílit spolupráci mezi členskými státy v oblasti mezinárodního práva a prevence závažné organizované kriminality. Europol, který z této iniciativy vzešel, poskytuje státům Evropské unie operativní pomoc při potírání terorismu, přičemž se soustředí zejména na hrozby spojené s radikálním islamistickým extremismem. Kromě monitorování situace v oblasti financování teroristických aktivit se zaměřuje na metody převodu peněz a na roli neziskových organizací, které mohou být zneužívány pro tyto účely. Důležitým krokem v posílení vzájemné spolupráce v boji proti terorismu bylo přijetí Průmské smlouvy v roce 2005. Tato dohoda zavazuje členské státy k výměně genetických a daktyloskopických údajů a ke sdílení informací o vozidlech, což výrazně přispívá k rychlejšímu odhalování a stíhání pachatelů.²⁷

Haagský program z roku 2004 předpokládá, že Europol by měl hrát klíčovou roli v potírání organizovaného zločinu na úrovni Evropské unie. Tento předpoklad staví

²⁶ *Protiteroristická politika – Tvoříme Evropu*. [online]. Copyright © 2005–2025 Úřad vlády České republiky. [cit. 2025-01-13]. Dostupné z WWW: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>

²⁷ FOLTIN P., ŘEHÁK, D., a STOJAR R.. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008. s. 104-105. ISBN 978-80-7278-443-1.

především na rychlé a efektivní výměně informací a úzké spolupráci mezi policejními složkami členských států a Europolem. Kromě boje proti organizované kriminalitě je Europol rovněž významným aktérem v realizaci Akčního plánu EU pro boj proti terorismu, kde se podílí na koordinaci a podpoře protiteroristických opatření napříč státy unie.²⁸

3.1.2 Evropské centrum pro boj proti terorismu

Evropské centrum pro boj proti terorismu (ECTC) bylo založeno v rámci Europolu začátkem roku 2016 a jeho hlavním cílem je jednotná reakce na teroristické hrozby v EU. Centrum pomáhá bezpečnostním složkám členských států sdílet informace prostřednictvím sítě SIENA – například v roce 2019 činilo sdílení zpráv o terorismu 7 % celkového počtu. ECTC poskytuje odbornou podporu při vyšetřování teroristických činů, včetně digitální analýzy a sledování financování terorismu. Dále se centrum zaměřuje na boj proti šíření extremistické propagandy online prostřednictvím své EU Internet Referral Unit a provádí strategické analýzy, které napomáhají lepšímu pochopení aktuálních hrozeb. ECTC také spolupracuje na mezinárodní úrovni, pomáhá členským státům s prevencí hrozeb spojených s chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými látkami a výbušninami a využívá moderní technologie, jako je rozpoznávání obličejů nebo analýza sociálních sítí. Součástí jeho činnosti je i projekt SIRIUS, vydávání expertních zpráv a organizace dočasných pracovních skupin, čímž centrum přispívá k celkové bezpečnosti EU.

Evropské centrum pro boj proti terorismu (ECTC) pomáhá členským státům, když požádají o podporu při vyšetřování teroristických činů. Na místo vysílá týmy, které se věnují například kriminální analýze, digitální forenzním šetřením a rozpoznávání obličejů. Tyto týmy také pomáhají s případy spojenými s chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými hrozbami (CBRN) a výbušninami, poskytují informace o financích a pomáhají bojovat proti online propagandě. Kromě toho existuje speciální tým, který se zaměřuje na nové trendy a způsoby výroby bomb a spolupracuje s Europolem. Dále pak styčný tým zajišťuje lepší komunikaci mezi ECTC a národními

²⁸ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006. s. 242-243. ISBN 80-7201-615-6.

protiteroristickými jednotkami a pomáhá sledovat hrozby na evropské i mezinárodní úrovni.²⁹

3.1.3 Jednotka Evropské unie pro hlášení škodlivého internetového obsahu

EU Internet Referral Unit neboli Jednotka pro oznamování internetového obsahu je součástí Evropského centra pro boj proti terorismu. Tato jednotka koordinuje úsilí Evropské unie proti šíření teroristické propagandy online, poskytuje operační podporu při boji proti terorismu, a spolupracuje s členskými státy a poskytovateli online služeb. Mezi její hlavní úkoly patří detekce a analýza podezřelého obsahu, jeho odstraňování z internetových platform a vývoj nástrojů pro zajištění bezpečnosti na internetu. Také se zaměřuje na prevenci radikalizace a podporu vyšetřování teroristických činů.

EU Internet Referral Unit (EU IRU) je součástí Evropského centra pro boj proti terorismu a jejím úkolem je koordinovat evropské úsilí proti šíření teroristické propagandy online. Jednoduše řečeno, EU IRU sleduje internet, vyhledává nebezpečný obsah a předává ho poskytovatelům služeb, aby byl co nejrychleji odstraněn. Kromě toho organizuje společné akce a sdílí osvědčené postupy mezi členskými státy a online platformami, což pomáhá lépe reagovat na nové metody, kterými teroristické skupiny využívají internet. Díky tomu se snižuje možnost radikalizace a zefektivňují se vyšetřování teroristických činů.³⁰

3.1.4 Eurojust

Eurojust, neboli Agentura EU pro justiční spolupráci v trestních věcech, je instituce zaměřená na podporu členských států Evropské unie v oblasti trestněprávní spolupráce. Sídlo této agentury se nachází v Haagu v Nizozemsku. Stejně jako Europol hraje Eurojust významnou roli při formování bezpečnostní politiky, především v trestněprávním sektoru. Jeho hlavním přínosem je koordinační funkce, která usnadňuje řešení přeshraničních sporů a zjednodušuje soudní procesy zasahující do více než jednoho státu. Eurojust je klíčovou institucí Evropské unie, jejímž hlavním posláním je podpora členských států v boji proti terorismu a závažné organizované

²⁹ *European Union Terrorism Situation and Trend report 2024 (EU TE-SAT)*. [online]. Luxembourg. Publications Office of the European Union. 2024. [cit. 2025-02-23]. ISBN 978-92-95236-60-8]. Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2024-eu-te-sat>

³⁰ *European Union Terrorism Situation and Trend report 2024 (EU TE-SAT)*. [online]. Luxembourg. Publications Office of the European Union. 2024. [cit. 2025-02-23]. ISBN 978-92-95236-60-8]. Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2024-eu-te-sat>

trestné činnosti. Tato agentura nabízí široké spektrum služeb, které zahrnují koordinaci vyšetřování a trestních stíhání zahrnujících alespoň dva státy, zprostředkování řešení sporů o příslušnost či napomáhání při aplikaci právních nástrojů EU, jako jsou evropský zatykač, evropský vyšetřovací příkaz nebo rozhodnutí o konfiskaci a zajištění majetku. Mezi její hlavní aktivity patří organizace koordinačních schůzek, podpora vzniku a financování společných vyšetřovacích týmů nebo vedení koordinačních center, která v reálném čase řídí společné akce zaměřené na zločinecké sítě. Agentura rovněž spolupracuje s třetími zeměmi prostřednictvím přijetí jejich styčných státních zástupců a buduje celosvětovou síť kontaktních míst, čímž zajišťuje přístup k jurisdikcím mimo EU.

Významná je rovněž podpora boje proti kyberkriminalitě a specializované pracovní skupiny pro problematiku obchodování s lidmi a převaděčství migrantů. Klíčovými partnery Eurojustu jsou instituce členských států, s nimiž sdílí informace a zdroje, čímž přispívá k efektivnímu potírání přeshraniční trestné činnosti a zajištění bezpečnosti občanů EU. Celkově práce Eurojustu významně přispívá k posilování bezpečnosti v Evropě.³¹

3.2 Boj proti terorismu v rámci České republiky

Česká republika se dlouhodobě řadí mezi relativně bezpečné státy, což je dáno především její výhodnou geografickou polohou v centru Evropy a také homogenní skladbou obyvatelstva bez výraznějších náboženských, politických či etnických rozdílů. Na druhé straně však účast České republiky na zahraničních vojenských misích a její členství v NATO mohou zvýšit riziko, že se stane terčem zahraničních extremistů. Ačkoli intenzita teroristických útoků na jejím území není srovnatelná s jinými evropskými zeměmi, nelze zcela vyloučit, že by se zde teroristické aktivity mohly objevit.³²

Klíčovým dokumentem v oblasti boje proti terorismu v České republice je Strategie pro boj proti terorismu, kterou v roce 2013 zpracovalo Ministerstvo vnitra. Tato strategie navazuje na předchozí dokument platný pro období 2010–2012 a rovněž na dřívější Národní akční plán boje proti terorismu z roku 2002. Celá strategie se opírá

³¹ *Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust)* [online]. Generální ředitelství pro komunikaci. [cit. 2025-01-15]. Dostupné z WWW: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/eurojust_cs

³² FILIPEC, O. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 73. ISBN 978-80-244-5040-7.

o několik hlavních zásad. Je nezbytné, aby protiteroristická opatření byla systematicky propojena a zaměřovala se na všechny důležité aspekty této problematiky. Důraz je kladen na rovnováhu mezi ochrannými a zásahovými kroky, což má zajistit komplexní přístup bez narušení principů právního státu. Významná je spolupráce s mezinárodními partnery, a to především v rámci Evropské unie.³³

Klíčovou odpovědnost za realizaci protiteroristické politiky v České republice nese vláda, přičemž významnou roli zaujímá také prezident, který působí jako vrchní velitel ozbrojených sil. Na úrovni jednotlivých ministerstev spadá tato agenda především pod ministerstvo vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí. Parlament České republiky je zodpovědný za tvorbu legislativního rámce, přičemž svůj názor mohou v této oblasti uplatnit i politické strany a různé zájmové skupiny. Vláda má k dispozici poradní orgán, kterým je Bezpečnostní rada státu. Problematikou terorismu se dále zabývají zpravodajské služby, konkrétně Bezpečnostní informační služba (BIS), Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Vojenské zpravodajství. Tyto složky zajišťují jak monitoring možných hrozeb, tak i jejich analýzu, a poskytují vládě klíčové informace pro rozhodování v otázkách národní bezpečnosti. Na otázky spojené s bezpečností se rovněž zaměřuje Národní bezpečnostní úřad, který je zodpovědný za ochranu utajovaných informací a bezpečnostní prověrky osob i institucí. Všechny tyto složky spolupracují nejen na národní úrovni, ale také v rámci mezinárodních partnerství a organizací, což je zásadní pro efektivní boj proti terorismu.³⁴

Neméně důležitým prvkem v této oblasti je Policie České republiky, která sehrává zásadní roli při ochraně vnitřní bezpečnosti státu. Podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, má policie za úkol chránit bezpečnost občanů a jejich majetku, udržovat veřejný pořádek a předcházet kriminalitě. Policie rovněž plní další povinnosti spojené s vnitřní bezpečností, vycházející z právních předpisů a mezinárodních závazků. Tento legislativní rámec zdůrazňuje klíčovou roli policie v oblasti prevence i zásahu proti teroristickým hrozbám a chránit tak bezpečnost osob.³⁵

Vzhledem k proměňující se povaze bezpečnostních hrozeb, jako je terorismus či organizovaný zločin, policie průběžně přijímá opatření zaměřená na minimalizaci rizik a efektivní reakci na nové typy ohrožení. Jedním z důležitých kroků bylo vytvoření

³³ SOULEIMANOV, E. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. s. 116-117. ISBN 978-80-7419-038-4.

³⁴ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 388. ISBN 80-903333-8-9.

³⁵ ČESKO. *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky*. In [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer. [online]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/67272/1/2>. ISSN 2336-517X.

Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT), který slouží jako centrální komunikační a analytické středisko pro oblast terorismu. NKBT zajišťuje sběr, vyhodnocování a analýzu informací o potenciálních teroristických aktivitách a podezřelých osobách. Díky propojení se všemi složkami Policie ČR a spolupráci s domácími i zahraničními bezpečnostními partnery přispívá k účinnému předcházení a řešení teroristických hrozeb. Současně vytváří metodiky pro boj proti terorismu a poskytuje odborné výstupy, které podporují prevenci i vyšetřování.³⁶

Dalším důležitým útvarem je Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (NCTEKK). Samostatný útvar byl zřízen k 1. lednu 2023 jako výsledek reorganizace v rámci Policie České republiky. Tento nový útvar vznikl vyčleněním specializovaných sekcí zaměřených na problematiku terorismu, extremismu a kybernetické kriminality z původní struktury Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ). Nově vzniklá jednotka má celostátní působnost a jejím hlavním cílem je účinněji reagovat na stále komplexnější a sofistikovanější hrozby, které se objevují v kybernetickém prostoru i ve fyzickém světě, zejména v souvislosti s násilným extremismem a terorismem.

Řešení trestné činnosti spojené s kyberprostorem, stejně jako boj proti ideologicky či nábožensky motivovanému násilí, patří mezi klíčové priority bezpečnostních složek státu. Tyto oblasti vyžadují vysokou míru odbornosti a specializace ze strany všech pracovníků – od operativních pracovníků přes analytiky a vyšetřovatele až po členy vedení. Důležitým aspektem je také úzká spolupráce mezi jednotlivými útvary a schopnost rychle reagovat na nové typy hrozeb, které často přesahují tradiční hranice kriminality a zasahují do oblasti informační bezpečnosti, veřejného pořádku či mezinárodní bezpečnosti.³⁷

Hlavním podkladem, který nabízí aktuální pohled na teroristickou situaci v EU jsou Zprávy TE-SAT. Zprávy vychází z kvalitativních i kvantitativních dat, která členské státy poskytují a obsahuje informace o teroristických útocích, zatčeních a soudních rozhodnutích. Dále zahrnuje příspěvky od partnerů Europolu, díky kterým je

³⁶ *Národní kontaktní bod pro terorismus*. [online]. Copyright © 2025 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2025-01-14]. Dostupné z WWW: <https://policie.gov.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.

³⁷ *Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě SKPV*. [online]. Copyright © 2025 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2025-01-14]. Dostupné z WWW: <https://policie.gov.cz/clanek/narodni-centrala-proti-terorismu-extremismu-a-kyberneticke-kriminalite.aspx>

možné sledovat vývoj i mimo EU, který ovlivňuje bezpečnostní situaci v Evropské unii. K doplnění celkového obrazu se do zprávy zahrnují také údaje o odsouzeních, zproštění viny a změnách v národních právních předpisech týkajících se terorismu, což pomáhá lépe pochopit současné trendy a potenciální budoucí vývoj.³⁸

³⁸ *European Union Terrorism Situation and Trend report 2024 (EU TE-SAT)*. [online]. Luxembourg. Publications Office of the European Union. 2024. [cit. 2025-02-23]. ISBN 978-92-95236-60-8|. Dostupné z WWW: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2024-eu-te-sat>

4 Současné trendy terorismu v Evropské unii

Tato kapitola byla vypracována na základě sběru statistických dat a jejich vyhodnocení, kauzality, indukce a dedukce ze Zpráv o situaci a trendech terorismu Europolu (TE-SAT) za období 2019 až 2023. Tyto zprávy poskytují přehled o aktuálních bezpečnostních hrozbách v Evropské unii.

4.1 Přehled teroristických útoků v EU v letech 2019 až 2023

Kapitola poskytuje přehled teroristických útoků v Evropské unii v letech 2019 až 2023. Analyzuje hlavní trendy v oblasti terorismu včetně rostoucího vlivu online radikalizace a nárůstu útoků prováděných osamělými útočníky. Kapitola také sleduje změny ve výběru cílů, od symbolických objektů a náboženských institucí až po kritickou infrastrukturu a menšinové komunity.

Tabulka 1: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2019 podle členských států EU a podle příslušnosti³⁹

Typ terorismu							
Členský stát	Džihádistický	Pravicový	Levicový a anarchistický	Etnonacionalistický a separatistický	Single issue	Nespecifikované	Celkem
Belgie	1	-	-	-	-	-	1
Bulharsko	1	-	-	-	-	-	1
Česko	-	-	-	-	2	-	2
Dánsko	2	-	-	-	-	-	2
Francie	7	-	-	-	-	-	7
Německo	3	-	-	-	-	-	3
Řecko	-	-	2	-	-	2	4
Itálie	2	-	22	-	-	4	28
Litva	-	1	-	-	-	-	1
Nizozemsko	2	-	-	-	-	-	2
Polsko	-	1	-	-	-	-	1
Španělsko	-	-	2	1	-	-	3
Spojené království	3	4	-	56	1	-	64
Celkem	21	6	26	57	3	6	119

³⁹ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zprávy Europolu 2020

V roce 2019 bylo hlášeno celkem 119 teroristických útoků, které zahrnovaly dokonané, zmařené a neúspěšné pokusy (včetně útoků ve Velké Británii). V roce 2019 byl největší podíl teroristických útoků spojen s etnonacionalistickým a separatistickým terorismem, který tvořil 57 incidentů z celkového počtu. Většina těchto útoků (55) byla hlášena ze Spojeného království a souvisela s aktivitami skupin Dissident Republican (DR) v Severním Irsku. Tyto skupiny byly v roce 2019 výrazně aktivní, přičemž čtyři útoky byly zaměřeny na národní bezpečnostní cíle, jako jsou veřejné orgány, policie a armáda, a jeden útok mimo Severní Irsko rovněž cílil na národní bezpečnost. Významným incidentem byla vražda novinářky v Londonderry během nepokojů. Ostatní separatistické skupiny zůstaly v roce 2019 neaktivní, i když byly objeveny jejich sklady zbraní a výbušnin. Strana kurdských pracujících využívala Evropskou unii pro propagandu, nábor a logistickou podporu svých aktivit v Turecku.

Džihádistický terorismus zaznamenal 21 útoků, přičemž většina z nich (14) byla zmařena. Tyto útoky byly geograficky rozptýlené a zahrnovaly například plánování bombových útoků v Německu a útoky na školy a policii ve Francii. Rovněž byly zaznamenány případy návratu a zatčení zahraničních bojovníků.

Pravicový terorismus zahrnoval 6 útoků, z nichž 4 byly zmařeny. Mezi nejvýznamnější incidenty patřil útok na synagogu v Halle v Německu, při kterém pachatel zabil dva lidi. Další incidenty zahrnovaly násilí proti imigrantům a židovské komunitě. Byly rovněž identifikovány uzavřené komunikační prostory, které sloužily k plánování těchto útoků.

Levicový a anarchistický terorismus zahrnoval 26 útoků, z nichž 25 bylo dokončeno a jeden selhal. V Řecku došlo k útokům, které zahrnovaly použití granátu na budovu ruského konzulátu, zatímco v Itálii byly zaznamenány poštovní bomby zaslané na úřady v Turíně. Anarchisté se rovněž účastnili násilných demonstrací a střetů s policií.

Single-issue terorismus zahrnoval celkem 3 útoky, z toho 2 v České republice a 1 ve Spojeném království, přičemž detaily o těchto incidentech chybí. Kromě toho bylo hlášeno 6 nespecifikovaných útoků, jejichž podrobnosti rovněž nejsou k dispozici.

Tabulka 2: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2020 podle členských států EU a podle příslušnosti⁴⁰

Typ terorismu					
Členský stát	Džihádistický	Pravicový	Levicový a anarchistický	Etnonacionalistický a separatistický	Celkem
Rakousko	1	-	-	-	1
Belgie	1	1	-	-	2
Francie	8	1	1	5	15
Německo	4	2	-	-	6
Itálie	-	-	24	-	24
Španělsko	-	-	-	9	9
Celkem	14	4	25	14	57

V roce 2020 bylo zaznamenáno v Evropské unii celkem 57 teroristickým útokům. Největší podíl těchto útoků tvořil levicový a anarchistický terorismus s 25 incidenty, přičemž většina z nich se odehrála v Itálii (24), zaměřených mimo jiné na telekomunikační infrastrukturu. Džihádistický terorismus byl druhým nejčastějším typem s 14 útoky, z nichž nejvíce se odehrálo ve Francii (8) a Německu (4). Pravicový terorismus byl zaznamenán ve 4 případech, přičemž 2 z těchto útoků proběhly v Německu a 1 ve Francii. Etnonacionalistický a separatistický terorismus tvořil rovněž 14 útoků, přičemž nejvíce z nich se odehrálo ve Španělsku (9) a ve Francii (5).

Francie byla nejvíce zasaženou zemí s celkem 15 útoky, které zahrnovaly všechny typy terorismu – džihádistický, pravicový, levicový i separatistický. Německo zaznamenalo 6 útoků, především džihádistických a pravicových. Rakousko a Belgie měly po jednom až dvou útocích, zatímco Španělsko zaznamenalo výhradně etnonacionalistické a separatistické incidenty.

Pandemie COVID-19 měla významný dopad na teroristické aktivity v Evropě. Omezila možnosti fyzických setkání a šíření radikálních ideologií osobním kontaktem, což vedlo k přesunu radikalizačních procesů do online prostředí. Například džihádistické skupiny využívaly internet pro propagandu a nábor, zatímco některé pravicově extremistické skupiny v Německu se i přes pandemii účastnily vojenského

⁴⁰ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zprávy Europolu 2021

výcviku v zahraničí. Navzdory omezením spojeným s pandemií zůstaly teroristické hrozby aktivní a různorodé napříč celou Evropskou unií.

Tabulka 3: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2021 podle členských států EU a podle příslušnosti⁴¹

Typ terorismu						
Členský stát	Džihádistický	Pravicový	Levicový a anarchistický	Etnonacionalistický a separatistický	Ostatní	Celkem
Rakousko	-	1	-	-	-	1
Belgie	-	1	-	-	-	1
Dánsko	1	-	-	-	-	1
Francie	5	-	-	-	-	5
Německo	2	-	1	-	-	3
Maďarsko	1	-	-	-	-	1
Španělsko	1	-	-	-	-	1
Švédsko	1	1	-	-	-	2
Celkem	11	3	1	0	0	15

V roce 2021 bylo v Evropské unii zaznamenáno celkem 15 teroristických útoků, což představuje pokles oproti předchozím letům. Největší podíl útoků připadal na džihádistický terorismus, kde došlo ke 3 dokončeným útokům ve Francii, Španělsku a Německu. Kromě toho bylo zmařeno dalších 8 útoků v šesti různých členských státech. Tyto útoky byly často prováděny jednotlivci jednajícími samostatně, což ukazuje na trend osamělých vlků a decentralizovaných forem radikalizace.

Pravicový terorismus v roce 2021 nezaznamenal žádné dokončené útoky, avšak 2 útoky byly zmařeny ve Švédsku a Rakousku a 1 neúspěšný pokus byl evidován v Belgii. Znepokojujícím trendem v oblasti pravicového extremismu bylo snižování věku podezřelých osob a zvýšený čas strávený online, což naznačuje rostoucí vliv internetových komunit a extremistických platforem na mladší generace.

Levicový a anarchistický terorismus byl v roce 2021 zastoupen jedním dokončeným útokem, avšak podrobnosti o tomto incidentu nebyly specifikovány. Celkově data ukazují, že i přes snížený počet útoků zůstává teroristická hrozba v Evropě různorodá, přičemž jednotlivé ideologické proudy vykazují odlišné dynamiky a trendy.

⁴¹ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zprávy Europolu 2022

Tabulka 4: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2022 podle členských států EU a podle příslušnosti⁴²

Typ terorismu						
Členský stát	Džihádistický	Pravicový	Levicový a anarchistický	Etnonacionalistický a separatistický	Ostatní	Celkem
Belgie	2	-	1	-	-	3
Francie	4	2	-	-	-	6
Německo	-	1	-	-	-	1
Řecko	-	-	4	-	-	4
Itálie	-	-	12	-	-	12
Slovensko	-	1	-	-	--	1
Španělsko	-	-	1	-		1
Celkem	6	4	18	0	0	28

V roce 2022 bylo hlášeno celkem 28 teroristických útoků. Z toho bylo 16 útoků dokonáno. Většina dokončených útoků byla připisována levicovému a anarchistickému terorismu (celkem 18 útoků, z toho 13 dokončených). Většina z nich, konkrétně 8 dokončených útoků, se odehrála v Itálii. Dále byly dokonané útoky zaznamenány v Řecku (3), Belgii (1) a Španělsku (1). Při jednom z dokončených levicových útoků ve Španělsku došlo ke zranění civilisty, což ukazuje na potenciální nebezpečnost těchto akcí.

Džihádistický terorismus představoval 6 útoků, z nichž 2 byly dokončeny a 4 zmařeny. Francie byla cílem tří z těchto zmařených útoků, zatímco jeden pokus byl zastaven v Belgii. Tato čísla ukazují na pokračující ostražitost bezpečnostních složek vůči džihádistickým hrozbám v Evropě.

Pravicový terorismus byl v roce 2022 méně častý, avšak měl závažné důsledky. Na Slovensku došlo k jedinému dokončenému pravicovému útoku, který si vyžádal dvě oběti. Kromě toho byly zmařeny tři pravicově motivované útoky, a to dva ve Francii a jeden v Německu. Tento trend ukazuje na pokračující přítomnost pravicového extremismu a jeho potenciální riziko pro evropskou bezpečnost.

⁴² Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zprávy Europolu 2023

Celkově tabulka ukazuje, že levicový a anarchistický terorismus dominoval v roce 2022 co do počtu útoků, zatímco džihádistické a pravicové hrozby zůstávají i nadále závažnými bezpečnostními výzvami.

Tabulka 5: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2023 podle členských států EU a podle příslušnosti⁴³

Typ terorismu						
Členské země	Džihádistický	Pravicový	Levicový a anarchistický	Etnonacionalistický a separatistický	Ostatní	Celkem
Belgie	2	-	-	-	-	2
Francie	8	1	-	70	1	80
Německo	3	-	-	-	-	3
Řecko	-	-	1	-	-	1
Itálie	-	-	30	-	-	30
Lucembursko	-	1	-	-	-	1
Španělsko	1	-	1	-	1	3
Celkem	14	2	32	70	2	120

Nejaktuálnější zprávou je zpráva z roku 2023. V roce 2023 bylo v Evropské unii zaznamenáno celkem 120 teroristických útoků, přičemž největší podíl těchto incidentů tvořil etnonacionalistický a separatistický terorismus. Celkem došlo k 70 takovým útokům, všechny byly dokončené a většina z nich se odehrála na Korsice, což ukazuje na přetrvávající napětí v tomto regionu.

Levicový a anarchistický terorismus zaznamenal 32 útoků, z nichž 23 bylo úspěšně dokončeno. Nejvíce těchto útoků se soustředilo v Itálii (30), přičemž další incidenty byly hlášeny ve Španělsku a Lucembursku.

Džihádistický terorismus představoval 14 útoků, z nichž pět bylo dokončeno. Nejvíce těchto incidentů bylo zaznamenáno ve Francii (8), následované Německem (3),

⁴³ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zprávy Europolu 2024

Belgií (2) a Španělskem (1). Tyto údaje ukazují, že džihádistická hrozba zůstává významná, zejména ve Francii.

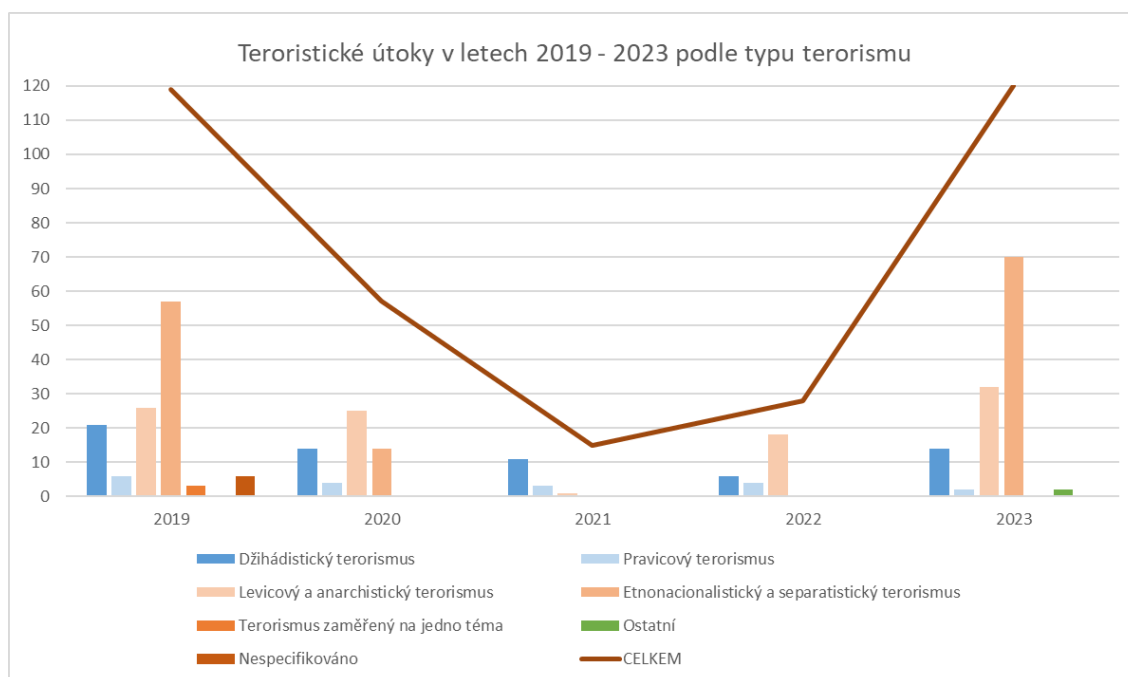
Pravicový terorismus byl v roce 2023 relativně omezený, s pouhými dvěma zmařenými útoky, přičemž podrobnosti o těchto incidentech nejsou k dispozici. Ostatní formy terorismu zahrnovaly jeden zmařený a jeden neúspěšný útok, avšak rovněž bez bližších informací.

Celkově tabulka ukazuje, že etnonacionalistický a separatistický terorismus dominuje počtem útoků, přičemž levicový a anarchistický terorismus také zůstává významnou hrozbou. Džihádistický terorismus nadále představuje vážné riziko, zatímco pravicové a jiné formy terorismu byly v roce 2023 méně časté.

4.2 Vývoj teroristických hrozeb

V letech 2019 až 2023 prošla teroristická hrozba v Evropské unii výraznými změnami, přičemž různé formy terorismu kolísaly co do počtu útoků i jejich intenzity. Tento vývoj odráží složitost a dynamiku bezpečnostního prostředí v EU, kde se ideologicky rozdílné skupiny snaží prosadit své cíle prostřednictvím násilí.

Graf 1: Vývoj teroristických útoků v letech 2019-2023⁴⁴

⁴⁴ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zpráv Europolu za období 2019-2023

Teroristická situace v Evropské unii je charakterizována svou rozmanitostí a proměnlivostí, přičemž jednotlivé typy terorismu se liší nejen ideologickým pozadím, ale i metodami a motivacemi pachatelů. Etnonacionalistický a separatistický terorismus zůstává trvalou hrozbou, zejména v oblastech s historickými konflikty, jako je Severní Irsko a Korsika. I když počet incidentů v těchto regionech kolísá, jejich přítomnost ukazuje na přetrvávající napětí spojená s národní identitou a územními spory. Džihádistický terorismus, který byl v minulém desetiletí jedním z nejvýraznějších bezpečnostních problémů, stále představuje významnou hrozbu. Jeho intenzita se však mění – v některých letech došlo k poklesu počtu útoků, zatímco v jiných letech byla zaznamenána jejich vyšší smrtnost, což ukazuje na proměnlivou schopnost extremistických skupin provádět útoky s většími dopady.

Zajímavým trendem je nárůst levicového a anarchistického terorismu, zejména v letech 2022 a 2023, kde se tento vývoj částečně přičítá změnám v klasifikaci incidentů, ale také konkrétním nárůstům útoků v zemích jako Itálie. Naopak pravicový terorismus, ač méně častý, zůstává nebezpečím, což dokládají útoky v Německu (2020) a na Slovensku (2022). Tyto případy ukazují, že pravicový extremismus může přerůst v násilné útoky, i když se takové incidenty stávají méně často. Pandemie COVID-19 mohla rovněž ovlivnit teroristickou činnost a reakce bezpečnostních složek, zejména snížením počtu zatčení v roce 2020, což mohlo být způsobeno jak omezením pohybu, tak zaměřením vlád na jiné krizové priority.

Významným faktorem je i rozdílný přístup jednotlivých členských států EU k definici a klasifikaci teroristických činů, což může ovlivnit celkový obraz o teroristické hrozbě na evropské úrovni. Zprávy jako TE-SAT poskytují důležité údaje o vnějších projevech terorismu, nicméně je nutné si uvědomit, že neanalyzují hlubší kořeny těchto jevů, které často souvisejí se socioekonomickými faktory, politickými napětími nebo mezinárodními konflikty. Celkově lze konstatovat, že teroristická hrozba v EU je dynamická a komplexní, což vyžaduje flexibilní a všestranný přístup v oblasti protiteroristických opatření. Důraz musí být kladen nejen na prevenci a reakci na aktuální útoky, ale také na porozumění širším souvislostem a příčinám terorismu, aby bylo možné účinně reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí.

4.3 Nejčastější cíle a modus operandi útoků

V roce 2019 se teroristické skupiny zaměřovaly na civilisty, vládní instituce a náboženské objekty, přičemž pravicoví extremisté útočili na synagogy, mešity, menšiny a imigrantské komunity. Levicoví a anarchističtí extremisté cílili na vládní instituce, policejní budovy, banky a nadnárodní společnosti. Teroristé často využívali žhářství, improvizovaná výbušná zařízení, střelné a bodné zbraně, přičemž online prostor sehrával klíčovou roli v šíření propagandy, plánování útoků a sdílení návodů na výrobu výbušnin. Útoky byly zaznamenány i během demonstrací a teroristé diskutovali o využití chemických a biologických látek, i když k jejich použití nedošlo.

V roce 2020 se teroristické skupiny nadále zaměřovaly na symbolické cíle, jako náboženské objekty a komerční provozovny, přičemž pravicoví extremisté plánovali útoky na kritickou infrastrukturu a vládní budovy. Džihádistické útoky se vyznačovaly jednoduchými metodami, jako jsou bodné zbraně, žhářství a útoky vozidlem, přičemž výjimkou byl střelecký útok ve Vídni. Výbušné útoky byly méně časté, ale přetrvávala online distribuce návodů na výrobu improvizovaných výbušnin. Zaznamenány byly incidenty s ricinem a útoky na telekomunikační infrastrukturu spojené s konspiračními teoriemi o 5G sítích.

V roce 2021 pokračovaly útoky na civilisty, náboženské objekty a veřejná místa, přičemž došlo také k útokům na jednotlivce, například na lékaře ve Švédsku a virologa v Belgii. Převažovaly jednoduché metody jako bodné zbraně, útoky vozidlem a zápalné látky, zatímco plánování útoků zahrnovalo i výbušniny. Útočníci často jednali samostatně, přičemž získávali zbraně z vojenských základen nebo prostřednictvím nelegálních sítí.

V roce 2022 nebyly specifické cíle útoků detailně popsány, ale nejvíce útoků směřovalo na kritickou infrastrukturu, soukromé podniky, civilisty a policejní úředníky. Pravicoví extremisté si jako cíle vybírali členy LGBTQ+ komunity, muslimy, sexuální násilníky a policii. Nejčastější formou útoků bylo žhářství, následované bombovými útoky, poškozením majetku, bodnými útoky a střelbou. Významnou roli hráli osamělí útočníci, kteří se radikalizovali online, a zvýšila se aktivita levicových a anarchistických extremistů.

V roce 2023 se teroristické útoky nadále soustředily na kritickou infrastrukturu, soukromé podniky, civilisty a policisty. Modus operandi zůstal podobný předchozím

letům, s převahou žhářství, bombových útoků, poškozování majetku, bodání a střelby. Online prostor zůstává klíčovým faktorem radikalizace, šíření propagandy a plánování útoků, přičemž osamělí útočníci představují největší hrozbu. Roste zapojení mladých lidí do teroristických aktivit a pravicoví extremisté kombinují různé ideologie, jako neonacismus, rasismus, antisemitismus, antiislamismus, konspirační teorie a misogynii. Tento vývoj vyžaduje specifická preventivní a protiteroristická opatření.

4.4 Klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb v EU

Podoba teroristických hrozeb v Evropské unii je ovlivňována mnoha faktory, které spolu často souvisejí a navzájem se ovlivňují. Tyto faktory se neustále mění v závislosti na politických, společenských a technologických událostech jak na evropské, tak na celosvětové úrovni. Zprávy o situaci a vývoji v oblasti terorismu (TE-SAT) upozorňují na několik hlavních oblastí, které formují současné teroristické hrozby. Patří mezi ně mezinárodní konflikty, rozvoj moderních technologií, situace ve věznicích, vliv na mladé lidi, propojení s organizovaným zločinem, ideologické přesvědčení, používání zbraní a výbušnin a také schopnost teroristů využívat politické a společenské události ve svůj prospěch.

4.4.1 Geopolitické události

Jedním z nejvýraznějších faktorů, které v posledních letech ovlivnily teroristickou scénu v EU, je ruská vojenská invaze na Ukrajinu v roce 2022. Tento konflikt měl dopad na extremisty různých směrů. Pravicově orientované skupiny na něj reagovaly prostřednictvím online diskusí a někteří jejich příznivci se dokonce vydali bojovat na Ukrajinu. Zatímco zájem o přímé zapojení do války postupně klesal, falešné zprávy a upravené příběhy o konfliktu stále podněcují nenávistné nálady mezi různými skupinami. Válka také zvýšila obavy z pašování nebezpečných chemických, biologických a radioaktivních materiálů z Ukrajiny do dalších evropských zemí. Evropský parlament navrhl zařadit některé proruské organizace na seznam teroristických skupin, ale konečné rozhodnutí o tomto kroku závisí na jednotlivých státech. Konflikt na Ukrajině ovlivnil i levicově smýšlející extremisty, kteří válku vnímají jako důkaz selhání militarismu, kritizují zbrojní průmysl a upozorňují na nerovnoměrné rozdělení zdrojů mezi státy.

Dalším důležitým faktorem jsou události v zemích Blízkého východu a kulturní kontroverze v Evropě. Příkladem jsou incidenty z roku 2023, kdy došlo k veřejnému

pálení Koránu ve Švédsku, Dánsku a Nizozemsku. Tyto události vyvolaly ostré reakce radikálních islamistických skupin, které vyzývaly k odvetným útokům proti Evropanům. Například skupina Al-Káida na Arabském poloostrově vyzvala muslimy žijící ve Francii a Indii k násilným činům na obranu proroka Mohameda. Tyto události navíc prohlubují pocit nespravedlnosti mezi muslimskými komunitami v Evropě, zejména když se porovnává přístup evropských zemí k ukrajinským uprchlíkům a uprchlíkům z muslimských zemí.

4.4.2 Online prostředí a technologie

Velký vliv na šíření teroristických myšlenek má také internet a moderní technologie. Internetové prostředí poskytuje extremistům prostor pro šíření propagandy, nábor nových členů a organizaci násilných činů. Sociální sítě jako Facebook, Instagram nebo Twitter slouží k šíření extremistických názorů, zatímco šifrované aplikace jako Telegram nebo Signal umožňují bezpečnou komunikaci mezi členy teroristických buněk. Pravicoví extremisté využívají i online herní platformy a diskusní fóra, kde se spojují s podobně smýšlejícími lidmi z různých zemí. Naopak radikální islamisté dávají přednost bezpečnějším platformám, které jim umožňují anonymní komunikaci a plánování útoků. Důležitým problémem je také šíření návodů na výrobu výbušnin a zbraní, které lze na internetu snadno najít. Některé platformy, například Skynet, jsou decentralizované, což znamená, že jejich obsah není snadno kontrolovatelný a extremisté je mohou využívat k anonymnímu šíření nebezpečných materiálů.

4.4.3 Vězeňské prostředí

Věznice jsou dalším prostředím, kde dochází k radikalizaci a šíření extremistických ideologií. Odsouzení teroristé často ovlivňují ostatní vězně a snaží se je přesvědčit o své ideologii. Aby se předešlo vytvoření sítí radikálů uvnitř věznic, většina evropských zemí uplatňuje strategii, při níž jsou extremisté rozděleni do různých zařízení. Přesto existují případy, kdy propuštění vězni po návratu do společnosti znovu sklouznou k extremistickým činnostem. Například v Severní Makedonii byli zatčeni lidé, kteří se po propuštění z vězení opět zapojili do plánování teroristických útoků.

4.4.4 Mladí lidé a radikalizace

Zvláštní pozornost si zaslouží i rostoucí počet mladých lidí, kteří se zapojují do extremistických aktivit. Podle zpráv TE-SAT se zvyšuje počet mladistvých, kteří se radikalizují prostřednictvím internetu a online komunit. Tito mladí lidé často nemají

přímé vazby na známé teroristické organizace a jednají na vlastní pěst. Typickým příkladem je útok na LGBTQ+ bar v Bratislavě v roce 2022, který spáchal 19letý mladík, jenž se radikalizoval prostřednictvím internetu. Ve svém manifestu zveřejněném online vyjádřil nenávistné názory vůči židům, LGBTQ+ komunitě a jiným menšinám. Podobné případy byly zaznamenány i v Chorvatsku, kde byli zadrženi mladiství za šíření extremistické propagandy.

4.4.5 Spojení mezi terorismem a organizovaným zločinem

Propojení terorismu s organizovaným zločinem je dalším faktorem, který ovlivňuje bezpečnostní situaci v EU. Toto propojení je většinou založeno na praktických potřebách – zločinecké skupiny poskytují teroristům zbraně, výbušniny nebo falešné doklady. V některých případech se teroristé sami zapojují do trestné činnosti, aby si zajistili finanční prostředky na své aktivity. Někteří zločinci se pak nechávají přitáhnout k extremistickým skupinám, protože jim slibují nový smysl života nebo možnost „očisty“ za jejich předchozí trestné činy.

4.4.6 Ideologie a motivace

Ideologické přesvědčení hraje zásadní roli při formování různých forem terorismu v Evropě. Džihádistický terorismus se zaměřuje na vytvoření islámského státu a prosazení islámského práva. Ačkoliv je džihádistické hnutí v EU roztržštěné, myšlenky organizací jako Islámský stát (IS) nebo Al-Káida stále inspirují jednotlivce k násilným činům. Pravicoví extremisté se soustředí na nacionalistické, rasistické a antisemitské názory a často šíří konspirační teorie. Mezi jejich hlavní ideologie patří například akcelerationismus, který podporuje rychlé rozvrácení společnosti prostřednictvím násilí, a ideologie SIEGE, která prosazuje teroristické útoky prováděné malými skupinami bez centrálního vedení. Levicoví a anarchističtí extremisté se zaměřují na boj proti kapitalismu a autoritativním režimům, přičemž jejich cílem je často majetek nebo státní instituce. Etnonacionalistické skupiny, jako je Strana kurdských pracujících (PKK), se zaměřují na šíření své ideologie, nábor nových členů a financování svých aktivit v Evropě.

4.4.7 Používání výbušnin a zbraní

Používání výbušnin a zbraní je stále běžnou taktikou teroristických skupin. Teroristé často používají improvizovaná výbušná zařízení (IED) a domácí výbušniny, které si vyrábějí z běžně dostupných látek. Dříve byla oblíbená výbušnina triacetone

triperoxid (TATP), ale v poslední době se extremisté uchylují k jednodušším a snadněji dostupným směsím. Teroristé také hledají chemikálie pro výrobu výbušnin v zemích EU, kde jsou méně přísné regulace, a často je nakupují online. Rostoucí zájem o chemické, biologické a radioaktivní materiály mezi extremisty dokládá například případ německé dvojice, která byla odsouzena za výrobu ricinu a přípravu biologického útoku.

4.4.8 Zneužití politických a společenských událostí

Politické a společenské události často slouží jako záminka pro radikalizaci a násilné činy. Například veřejné pálení Koránu nebo protesty po smrti George Floyda v USA byly využity radikálními skupinami k šíření propagandy a výzev k násilí. Tyto události ukazují, jak rychle mohou teroristické organizace reagovat na aktuální dění a využít ho k posílení své ideologie a získání nových příznivců.

Z výše uvedených faktorů je zřejmé, že teroristické hrozby v EU jsou složité a neustále se vyvíjejí. Aby byly protiteroristické strategie účinné, musí být flexibilní a schopné přizpůsobit se novým trendům a výzvám. Prevence radikalizace, zlepšení mezinárodní spolupráce a schopnost reagovat na technologické změny jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti v Evropě.

5 Reakce bezpečnostních složek na teroristické hrozby

Bezpečnostní složky v Evropské unii reagují na teroristické hrozby různými způsoby, které zahrnují jak preventivní, tak represivní opatření.

Teroristické skupiny stále více využívají internet k šíření propagandy, radikalizaci nových členů a podněcování k násilí. V boji proti online teroristické propagandě hraje významnou roli EU Internet Referral Unit (EU IRU). Tento útvar koordinuje opatření proti šíření teroristického obsahu na internetu. Data ukazují, že objem extremistického obsahu roste a s tím se mění i taktiky jeho šíření. V roce 2019 EU IRU detekovala přes 116 tisíc kusů teroristické propagandy, v roce 2020 toto číslo vzrostlo na více než 127 tisíc. I když oficiální propaganda Islámského státu (IS) po roce 2019 částečně klesala, byla nahrazena materiály vytvářenými sympatizanty a recyklovaným obsahem. V roce 2023 se IS propaganda soustředila na vyzdvihování odolnosti svých bojovníků, vojenských úspěchů a teroristických útoků.

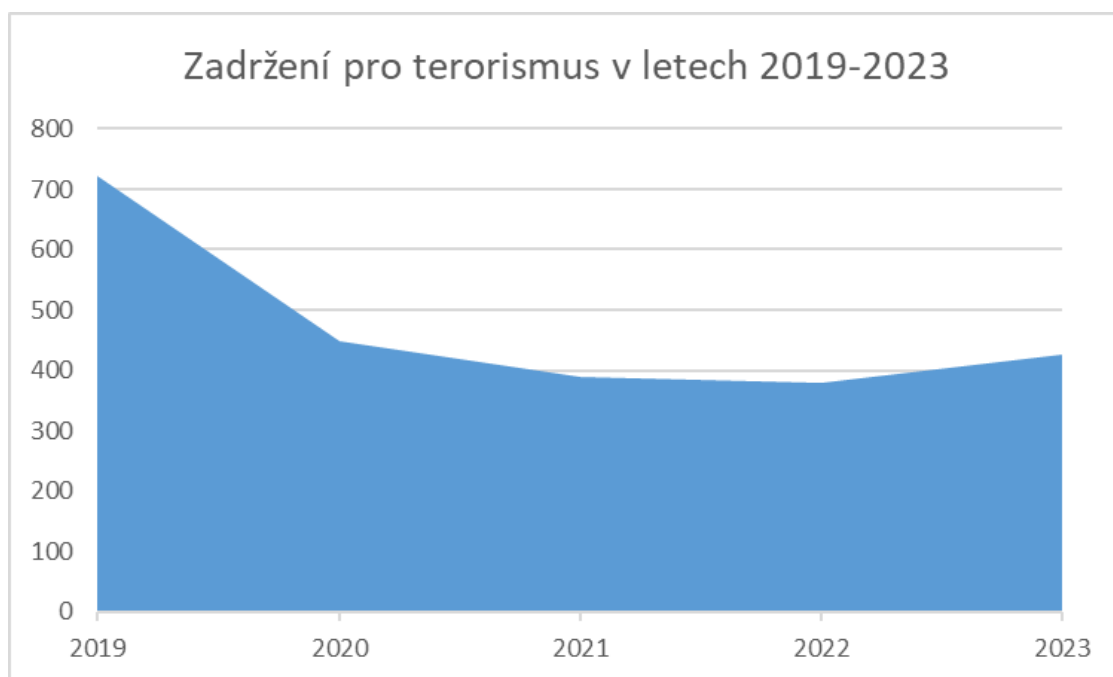
Extremistický obsah se objevuje na stovkách online platform a šíří se v mnoha jazycích. V roce 2020 bylo zaznamenáno jeho šíření na 370 platformách, přičemž se stále více objevoval v evropských jazycích, například v italštině a španělštině. Mezi hlavní témata džihádické propagandy patřila situace žen a dětí v internačních táborech v Sýrii, zatýkání muslimských učenců, pandemie COVID-19 a politické krize. Po smrti George Floyda v USA džihádisté využívali protesty jako důkaz „Božího trestu“ nad západními zeměmi. Al-Káida na Arabském poloostrově (AQAP) v roce 2022 vyzývala muslimy k násilí na obranu proroka Mohameda.

Propaganda hraje klíčovou roli v radikalizaci, přičemž její konzumace často vede k násilným činům. V roce 2020 bylo šíření propagandy jedním z hlavních důvodů zatčení v souvislosti s džihádickým terorismem, přičemž podezřelí byli stále mladší. Byly také odhaleny sítě sympatizantů IS, kteří přizpůsobují extremistické poselství místním jazykům a kulturám.

Celkově se ukazuje, že boj proti online terorismu je stále náročnější, protože extremisté rychle přizpůsobují své taktiky novým technologiím a platformám. Práce EU IRU je proto klíčová pro omezení jejich vlivu a ochranu evropské společnosti před radikalizací a násilím.

Zprávy TE-SAT poskytují podrobné údaje o zatýkání a odsouzení za trestné činy související s terorismem v členských státech EU. V grafu č. 2 lze vidět zadržení pro terorismus podle jednotlivých let.

Graf 2: Zadržení pro terorismus v letech 2019-2023⁴⁵

5.1 Bezpečnostní zásahy v roce 2019

V roce 2019 bylo v členských státech EU zaznamenáno celkem 723 zatčení v souvislosti s terorismem. Toto číslo nezahrnuje 281 zatčení, která byla hlášena ve Velké Británii. Podle typu terorismu bylo zadrženo nejvíce osob v souvislosti s džihádistickým terorismem (436), dále pravicový terorismus (21), levicový terorismus (111), etnicko-nacionalistický a separatistický terorismus (48), terorismus zaměřený na jedno téma (2) a nespecifikovaný terorismus (105).

Informace o soudních řízeních, které byly předloženy Eurojustu, ukazují, že soudní procesy proběhly v 18 členských státech a vyústily v 520 odsouzení a zproštění obžaloby za trestné činy spojené s terorismem. Zprávy TE-SAT neposkytují zvlášť informaci o počtu odsouzení. Nejvyšší počet zatčení byl hlášen ve Francii (224), Itálii (132), Belgii (99) a Španělsku (91). Například ve Španělsku byla rozbita zločinecká organizace, která financovala al-Káidu a v Itálii bylo zatčeno 12 osob pro podezření

⁴⁵ Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy dat ze zpráv Europolu za období 2019-2023

z nelegálního držení střelných zbraní, střeliva a výbušnin. Podezřelí byli odhaleni během vyšetřování, při kterém si prostřednictvím aplikace WhatsApp vyměňovali xenofobní a protižidovské zprávy a obsah.

5.2 Bezpečnostní zásahy v roce 2020

V roce 2020 došlo v členských státech Evropské unie k významným bezpečnostním zásahům v souvislosti s teroristickými činy. V rámci těchto opatření bylo zatčeno celkem 449 osob, což odráží aktivní snahu bezpečnostních složek čelit hrozbám spojeným s terorismem. Z uvedeného počtu zatčení tvořil džihádistický terorismus největší podíl, a to 254 případů.

Informace o soudních řízeních, které byly předloženy Eurojustu, ukazují, že soudní procesy související s trestnými činy terorismu v roce 2020 proběhly v osmnácti členských státech a vyústily v 422 odsouzení a zproštění viny, což podtrhuje složitost a různorodost případů, s nimiž se soudní orgány musely vypořádat.

Nejvyšší počet zatčení byl ve Francii (127). Například 3. ledna 2020 došlo ve Villejuif (Val-de-Marne, Francie) k incidentu, kdy 22letý Francouz, který konvertoval k islámu, způsobil smrt jedné osoby a zranil další dvě. Dále 25. září 2020 napadl 25letý muž pákistánského původu dvě osoby pomocí sekáčku na maso před budovou, která je spojována s útokem na satirický časopis Charlie Hebdo v roce 2015.

Rakousko v listopadu 2020 provedlo rozsáhlou operaci zaměřenou na financování terorismu. Prohledány byly nemovitosti ve Vídni, Štýrsku a Korutanech a zabaveno bylo 10 milionů EUR. Podezřelí byli spojeni s Harakat al-Muqawama al-Islamiyya (HAMAS) a Muslimským bratrstvem. Během vyšetřování se objevily kontakty s islamistickými skupinami v Sýrii a Iráku. Podezřelí byli obviněni z členství v teroristické organizaci, praní špinavých peněz a financování terorismu.

V Rakousku došlo 2. listopadu 2020 poblíž synagogy ve Vídni k násilnému útoku, kdy 20letý muž rakouské a severomakedonské národnosti střílel na lidi na ulici i v restauracích a zabil dvě ženy a dva muže.

5.3 Bezpečnostní zásahy v roce 2021

V roce 2021 bylo v členských státech EU za trestné činy spojené s terorismem zatčeno celkem 388 osob. Tento údaj ukazuje na kontinuální snahu bezpečnostních orgánů zabránit potenciálním útokům a zajistit bezpečnost občanů.

Z hlediska typů terorismu dominoval džihádistický terorismus, který představoval 260 případů. Kromě něj byly evidovány i další formy teroristické činnosti – pravicový terorismus (64 případů), levicový a anarchistický terorismus (19 případů) a etnicko-nacionalistický a separatistický terorismus (26 případů). Tato diverzifikace ukazuje, že hrozby mají různorodou ideologickou podstatu a vyžadují specifický přístup při jejich řešení.

Eurojustu byly v průběhu roku 2021 předloženy informace o soudních řízeních za trestné činy terorismu, která byla ukončena v osmnácti členských státech EU. Výsledkem těchto řízení bylo 423 odsouzení a zproštění viny, z toho 340 případů se týkalo džihádistického terorismu.

K ilustraci konkrétních případů lze uvést, že v listopadu 2021 policie ve Švédsku zatkla 25letého muže, který plánoval výrobu improvizované výbušniny s použitím odcizeného hnojiva. Další incident se odehrál ve Španělsku 17. září 2021 ve městě Roldán u Torre Pacheco v Murcii, kdy marocký občan najel vozidlem na terasu restaurace, kterou navštěvovali převážně zahraniční turisté. V červnu 2021 odsoudil vyšší regionální soud v Düsseldorfu ženu německé a alžírské národnosti, která se podílela na aktivitách teroristické organizace v zahraničí. Byla obviněna z řady závažných trestných činů, mezi něž patřily i činy proti lidskosti, například zotročování, znásilňování, omezování osobní svobody a dokonce i útoky, při kterých zemřeli lidé. Do Sýrie odcestovala již ve věku 15 let a díky sňatku s bojovníkem Islámského státu se začlenila do této organizace. V rámci svého působení byla zapojena do náboru nových členů, zajišťování ubytování a zotročování sedmi jezídků žen a dívek.

Ve společné operaci Dánska a Německa bylo zatčeno celkem 14 podezřelých, kteří plánovali teroristický útok v Evropě s využitím improvizovaných výbušných zařízení a střelných zbraní. Mezi zatčenými byli také tři syrští bratři. Zatímco v Dánsku bylo pět osob obviněno z teroristických trestných činů, osoba zatčená v Německu nakonec nebyla obviněna.

Tyto případy ukazují, jak různé formy teroristických aktivit mohou ohrožovat veřejnou bezpečnost a podtrhují nutnost neustálé ostražitosti a mezinárodní spolupráce. Nejvyšší počet zatčení byl ve Francii (140).

5.4 Bezpečnostní zásahy v roce 2022

V roce 2022 bylo v členských státech EU za trestné činy související s terorismem zatčeno 380 osob. Nejvíce zatčení probíhalo ve Francii (109), Německu (75) a Španělsku (48), což ukazuje na koncentraci bezpečnostních opatření v těchto zemích. Džihádistický terorismus byl i v roce 2022 nejvýraznějším typem terorismu, kdy bylo evidováno 266 případů. Kromě něj i nadále přetrvávaly i jiné formy teroristické činnosti, jako pravicový terorismus (45), etnicko-nacionalistický a separatistický terorismus (18), levicový a anarchistický terorismus (19) a jiné typy terorismu (32). Tento rozmanitý výskyt ukazuje na různorodost hrozeb, jež ohrožují bezpečnost v EU.

Informace o soudních řízeních, které byly předloženy Eurojustu, ukazují, že soudní procesy související s trestnými činy terorismu v roce 2022 proběhly v patnácti členských státech. Tato řízení vedla k 427 odsouzením a zproštění viny, přičemž většina z nich se týkala džihádistického terorismu (348 odsouzení). Tento výsledek ukazuje jak na efektivnost soudních procesů, tak na přetrvávající hrozbu spojenou s džihádistickým extremismem, který zůstává dominantní formou terorismu v evropském kontextu.

Příkladů teroristických případů byla v roce 2022 méně. Jedním z těchto případů byl útok na lékaře, který v prosinci 2022 probíhal před soudem v Gotlandu. Tento útok, který se týkal švédského národního koordinátora pro psychiatrické záležitosti, ilustruje pokračující nebezpečí cílů ve veřejné sféře a potřebu adekvátní ochrany. Po zatčení útočníka úřady zjistily, že pachatel připravoval také zabití poslance švédského parlamentu na stejné akci. Soud konstatoval, že pokud by byl útok na poslance parlamentu proveden, mělo by to velké důsledky pro švédskou společnost.

5.5 Bezpečnostní zásahy v roce 2023

V roce 2023 bylo v členských státech EU za trestné činy související s terorismem zadrženo celkem 426 osob. Z těchto zatčení se více než polovina uskutečnila ve čtyřech zemích, a to ve Španělsku (84), Francii (78), Belgii (75) a Německu (51). Tento statistický rozptyl ukazuje na soustředěné bezpečnostní aktivity v těchto regionech, kde jsou hrozby spojené s terorismem vnímány jako nejvýznamnější.

Pokud jde o typy terorismu, dominantní formou byl džihádistický terorismus, který měl 334 případů. Dále byly evidovány případy pravicového terorismu (26),

levicového a anarchistického terorismu (14), etnicko-nacionalistického a separatistického terorismu (25) a dalších typů terorismu (27). Tato rozmanitost naznačuje, že bezpečnostní složky musí reagovat na široké spektrum ideologických hrozeb, přičemž každá kategorie vyžaduje specifické metody prevence a řešení.

Eurojustu byly v průběhu roku 2023 předloženy informace o soudních řízeních za trestné činy terorismu, která byla ukončena v patnácti členských státech EU. Tato řízení vyústila v celkem 358 odsouzení a zproštění viny, což odráží intenzivní soudní aktivitu a spolupráci mezi státy při potírání teroristických činů.

Jako ilustraci konkrétních případů lze uvést několik incidentů z roku 2023. Například 25. ledna 2023 byl na ředitelství odborového svazu v Zaragoze ve Španělsku doručen balíček obsahující výbušné zařízení, který byl adresován dozorcí věznice. V říjnu 2023 byl člen organizace ETA shledán vinným ze 14 pokusů o teroristickou vraždu a ze dvou případů způsobení teroristických škod a byl odsouzen k celkovému trestu odnětí svobody na 182 let.

Dne 9. listopadu 2023 došlo v Madridu ve Španělsku k neúspěšnému pokusu o teroristický útok. Neznámý útočník vystřelil na španělského politika, čímž mu způsobil zranění. Přestože je čin vyšetřován jako teroristický útok, motiv útoku zatím nebyl jednoznačně objasněn.

Tyto příklady ukazují, jak se teroristické hrozby projevují v různých formách a jak je nezbytná koordinovaná reakce napříč členskými státy.

5.6 Změny v legislativě

V oblasti legislativy proběhly změny v několika zemích. Řecko, Itálie, Slovinsko i Rakousko upravily své trestní zákoníky, aby lépe odpovídaly pravidlům EU a posílily boj proti terorismu. V Dánsku byly zpřísněny tresty za teroristické činy, Litva ratifikovala úmluvu, která se zaměřuje na boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Na Slovensku se upřesnily povinnosti oznamovat případy financování terorismu.

Rakousko: Novelizací § 278c trestního zákoníku se odstranila část „nebezpečná hrozba“ a upravila ustanovení týkající se úmyslných trestných činů spojených se zbraněmi a výbušninami, aby zákon odpovídal směrnici EU 2017/541.

Finsko: V roce 2022 byl finský trestní zákoník doplněn o skutky, které významně podporují činnost teroristických skupin. Nově je trestná i veřejná výzva k teroristickým činům s tresty od 4 měsíců do 8 let.

Řecko: Řecký trestní zákoník a zákon o trestním řízení byly změněny tak, aby zahrnovaly nové trestné činy podle směrnice EU 2017/541. Byly určeny i specifické orgány, včetně telekomunikační a poštovní komise, které mají dohlížet na poskytovatele hostingových služeb a stíhat porušení pravidel souvisejících s teroristickým obsahem.

Itálie: V roce 2023 byla novelizována legislativa v oblasti terorismu, aby byla v souladu s nařízením (EU) 2021/784.

Portugalsko: Zákon o boji proti terorismu byl upraven tak, že do něj byla začleněna nová definice trestných činů zahrnujících například krádeže, loupeže, padělání a podvody v oblasti platebních prostředků, spojené s teroristickými organizacemi.

Slovinsko: Novelou trestního zákoníku se zpřesnily ustanovení o financování teroristických aktivit – kromě poskytování či shromažďování finančních prostředků se nyní trestá i jejich poskytování s vědomím jejich použití na teroristické činy. Zároveň se změnilo ustanovení týkající se verbování a výcviku k teroristickým činnostem, včetně úpravy terminologie dle mezinárodních dokumentů.

Švédsko: Zákon o povinné psychiatrické péči byl změněn tak, že v určitých případech může být pachatelovi nařízeno elektronické sledování během celé doby soudního dohledu. Příklad útoku, kdy pachatel plánoval další teroristické činy (např. útok na poslance), vedl k jeho odsouzení a uložení povinné psychiatrické léčby, i když nebyly splněny podmínky pro kvalifikaci činu jako teroristického.

Tento souhrn shrnuje klíčové změny jednotlivých úprav, které mají za cíl posílit boj proti terorismu a přizpůsobit vnitrostátní právo evropským standardům. Celkově lze říci, že opatření v EU směřují k posílení schopností členských států při prevenci a reakci na teroristické hrozby, a to jak prostřednictvím odborné operativní podpory, tak modernizace legislativy a lepší spolupráce mezi státy.

6 Efektivita současných přístupů k boji proti terorismu

Zdroje poskytují přehled o různých aspektech boje proti terorismu, přičemž přímo nehodnotí efektivitu současných přístupů. Přesto však z uvedených faktů vyplývá, že současná opatření mají určitý dopad na snižování počtu útoků a zmařování teroristických spiknutí. Data ukazují, že v roce 2022 došlo k poklesu džihádistických útoků ve srovnání s lety 2021 a 2020, přičemž v roce 2021 byl v EU zaznamenán výrazně nižší celkový počet dokončených, zmařených a neúspěšných útoků než v předchozím roce. V roce 2019 rovněž došlo k poklesu incidentů souvisejících s džihádismem, avšak tyto incidenty zůstávaly geograficky rozšířené, přičemž počet zmařených spiknutí byl opakovaně vyšší než počet útoků dokončených či neúspěšných.

Efektivitu lze dále ilustrovat i v oblasti zmařených útoků – v roce 2019 bylo zmařeno dvakrát více teroristických spiknutí, než se jich uskutečnilo, přičemž členské státy EU v tomto roce zmařily rovněž tři spiknutí klasifikovaná jako single-issue terorismus. Významným ukazatelem efektivy je také počet zatčení a odsouzení. V roce 2023 bylo v 22 členských státech EU zatčeno 426 osob kvůli teroristickým trestným činům a 290 osob bylo odsouzeno. Kromě toho byl v roce 2021 zaznamenán nárůst počtu odsouzení za trestné činy související s pravicovým terorismem.

I přes tyto pozitivní trendy však zdroje poukazují na přetrvávající výzvy. Teroristické a násilně extremistické prostředí se stává stále decentralizovanějším a nestabilnějším, přičemž jednotliví aktéři se propojují a inspiřují navzájem bez ohledu na ideologickou nebo skupinovou příslušnost. Online radikalizace zůstává zásadním problémem – šíření propagandy na internetu a zvýšená doba strávená online, zejména v důsledku omezení během pandemie COVID-19, představují rizikové faktory pro radikalizaci zranitelných jedinců. Kromě toho je výraznou hrozbou činnost tzv. lone actors, tedy osamělých aktérů nebo malých buněk, kteří jednají nezávisle a jsou inspiřováni teroristickou propagandou. Zdroje rovněž upozorňují na rostoucí hrozbu pravicového extremismu, kdy mladý věk osob zapojených do násilných online komunit vzbuzuje další obavy. Teroristé navíc nadále využívají konflikty a politickou nestabilitu k posílení svých narativů a získávání nových stoupenců. V souvislosti s ruskou agresí proti Ukrajině se také objevují obavy, že chemické, biologické, radiologické a jaderné (CBRN) materiály z válečných zón by mohly být propašovány do EU a zneužity pro teroristické účely.

Současné přístupy k boji proti terorismu vykazují určitou efektivitu, zejména pokud jde o snižování počtu útoků a úspěšnost v oblasti zmařených spiknutí a zatýkání podezřelých. Nicméně vzhledem k proměnlivé a decentralizované povaze terorismu a extremismu, výzvám spojeným s online radikalizací, rostoucí hrozbě pravicového extremismu a možnosti zneužití konfliktů a nestability je nezbytné neustále přehodnocovat a přizpůsobovat strategie boje proti terorismu.

6.1 Možnosti zlepšení a inovace v bezpečnostních strategiích

Zdroje naznačují několik možností zlepšení a inovací v bezpečnostních strategiích v boji proti terorismu. Mezi klíčová opatření patří posílení mezinárodní spolupráce a sdílení informací, což zahrnuje zlepšení výměny zpravodajských informací nejen mezi členskými státy EU, ale také se třetími zeměmi. Evropské centrum pro boj proti terorismu (ECTC) zde hraje zásadní roli – například prostřednictvím platformy jako je Secure Information Exchange Network Application (SIENA) – a zároveň je třeba zajistit rychlou a bezpečnou výměnu operativních a zpravodajských informací mezi odborníky na boj proti terorismu. Důležitá je také spolupráce s partnery mimo EU, zejména se státy západního Balkánu a zeměmi regionu Blízkého východu a severní Afriky (MENA), stejně jako zlepšení spolupráce s USA prostřednictvím iniciativ, jako je projekt SIRIUS, který se zaměřuje na efektivnější postupy vzájemné právní pomoci a rychlejší reakce na žádosti EU.

Další prioritou je boj proti online radikalizaci a šíření teroristické propagandy. V této oblasti se doporučuje posílení spolupráce s poskytovateli online služeb (OSP) za účelem odstranění teroristického obsahu. EU Internet Referral Unit (EU IRU) koordinuje úsilí EU v boji proti šíření teroristické propagandy na internetu, přičemž vyvíjí nástroje a techniky k identifikaci a potírání zneužívání online prostředí teroristy. K odhalování hrozeb se využívají specializované jazykové a odborné znalosti, přičemž se klade důraz na prevenci prostřednictvím výměny osvědčených postupů a odborných zkušeností mezi členskými státy a poskytovateli online služeb. Součástí strategie je rovněž vývoj technických řešení, jako je systém PERCI, který má usnadnit implementaci nařízení EU 2021/784, jež se zaměřuje na šíření teroristického obsahu online.

S ohledem na dynamický rozvoj nových technologií je nutné zvýšit ostražitost vůči novým platformám a technologiím. To zahrnuje monitorování a potírání teroristického obsahu na decentralizovaných platformách a v nových online prostorech,

řešení problému šíření extremistické propagandy prostřednictvím herního průmyslu či decentralizovaných platforem postavených na technologii blockchain, sledování využívání kryptoměn pro financování terorismu a také integraci umělé inteligence do nástrojů používaných pro boj proti terorismu.

Dále je třeba věnovat zvýšenou pozornost boji proti pravicovému extremismu, který představuje rostoucí hrozbu. Klíčovým opatřením je monitorování a potírání šíření pravicové extremistické propagandy a ideologií. Zvláštní pozornost by měla být věnována prevenci radikalizace mladých extremistů, kteří jsou ovlivňováni online prostředím, a také sledování fyzických tréninkových akcí či fitness center, jež mohou sloužit k náboru, networkingu a budování kapacit pravicových extremistů.

V oblasti připravenosti na hrozby spojené s chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými (CBRN) materiály se doporučuje posílit spolupráci mezi vnitrostátními orgány a mezinárodními organizacemi. Součástí této strategie je také monitorování a analýza bombových procesů a nedovoleného používání prekurzorů výbušnin, stejně jako poskytování odborných znalostí a včasných informací o potenciálních nových hrozbách v oblasti CBRN.

Kromě operativních opatření je nutné přizpůsobit legislativu a politiku. To zahrnuje aktualizaci a úpravu právních předpisů v oblasti boje proti terorismu tak, aby odpovídaly mezinárodním standardům a směrnicím EU, a rovněž zavedení opatření pro boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Nakonec zdroje zdůrazňují důležitost systematické analýzy a strategického plánování. Provádění strategických analýz umožňuje lépe porozumět současným a novým teroristickým hrozbám, přičemž využití akademického výzkumu k informování strategií a postupů v oblasti boje proti terorismu představuje klíčový prvek komplexního a koordinovaného přístupu.

7 Rozhovory s příslušníky NCTEKK

V rámci snahy získat další relevantní zdroj informací bylo navázáno spojení se dvěma odborníky na problematiku terorismu a extremismu. Informace byly získány prostřednictvím strukturovaných kvalitativních rozhovorů s příslušníky Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (NCTEKK), konkrétně s kapitánem specializovaným na oblast terorismu a s kapitánem specializovaným na oblast extremismu. Na základě jejich výslovné žádosti jsou tyto rozhovory vedeny anonymně s ohledem na citlivost probíraných témat a povahu jejich služebního zařazení.

Pro sběr dat byl zvolen strukturovaný rozhovor, jelikož tento přístup umožňuje získat srovnatelné a systematicky uspořádané informace od obou respondentů. Tento typ rozhovoru zároveň poskytuje prostor pro přesné zacílení na klíčové oblasti zkoumané problematiky. Strukturovaný rozhovor tak zajišťuje konzistenci otázek napříč rozhovory, což přispívá k validitě výsledků a usnadňuje následnou analýzu.

Výběr respondentů byl proveden záměrně na základě jejich odbornosti, profesní zkušenosti a institucionálního zařazení. Oba respondenti působí na pozicích v rámci útvaru NCTEKK a mají přímou zkušenost s aktuálními projevy a trendy v oblasti terorismu a extremismu. Jejich názory a poznatky tak přinášejí cenný expertní pohled na zkoumanou problematiku.

7.1 Shrnutí odpovědí – oblast terorismu

Současná situace v oblasti terorismu v Evropské unii je podle respondenta charakterizována především rostoucím vlivem vnějších aktérů, zejména Ruské federace. Ta podle něj organizuje nebo podněcuje teroristické útoky, a to jak přímo, tak nepřímo prostřednictvím online prostoru, kde oslovuje nespokojené skupiny a jednotlivce. Významnou hrozbu představují také akcelerationistická hnutí spojená s krajní pravicí, u nichž nelze vyloučit napojení na ruské tajné služby. Respondent považuje pravicově extremistický terorismus za nejvýznamnější hrozbu v rámci EU a upozorňuje na násilí, které není nutně ideologicky ukotvené, ale jehož motivací bývá spíše nihilismus či potřeba „urychlit konec systému“.

Efektivitu bezpečnostních opatření EU hodnotí jako průměrnou, avšak spolupráci mezi českou policií a Europolem vnímá pozitivně. Migrační krizi nepovažuje za přímý zdroj terorismu, ale kritizuje její mediální obraz, který podle něj přispívá

k radikalizaci části evropské společnosti a posiluje identitářské a pravicově extremistické postoje.

Z hlediska vývojových trendů terorismu v EU respondent pozoruje odklon od tradičních ideologií a kolektivního jednání směrem k individualismu, ideologické plytkosti a násilí pro násilí samotné. Tento posun je často doprovázen nihilismem a snahou o maximalizaci mediálního dopadu útoků. Velkou roli v této proměně hraje vliv Ruska, které podle respondenta aktivně pracuje na destabilizaci evropského hodnotového systému a podkopávání důvěry v demokratické instituce. V budoucnu lze očekávat další oslabování ideologické motivace teroristů a nárůst vlivu jednotlivců, kteří jednají nezávisle, často pod vlivem online propagandy nebo vnitřních frustrací. Souběžně se předpokládá klesající angažovanost Spojených států v evropských bezpečnostních otázkách, což může vést k větší zranitelnosti regionu.

Mezi klíčové faktory ovlivňující současnou podobu teroristických hrozeb respondent řadí především aktivity Ruské federace, která má podle něj na území EU financovat a podporovat extremistické skupiny. Významným prostředkem radikalizace je také internet, kde dochází k šíření extremistických narativů, zejména mezi mladými lidmi. K nejčastějším příčinám radikalizace patří kromě online vlivů i osobní frustrace, sociální vyloučení, rodinné a komunitní faktory. Mezi hlavní metody financování terorismu patří nelegální obchod, kyberkriminalita, zneužívání neziskových organizací, kryptoměny a finanční podpora od států jako Rusko či Írán. V budoucnu mohou teroristé podle respondenta využívat technologické inovace jako umělou inteligenci, deepfake technologie, drony, autonomní systémy a nové formy šifrování, které zvýší jejich schopnosti plánovat a provádět útoky, včetně využívání umělé inteligence jako „konzultanta“ při přípravě útoků.

Reakce bezpečnostních složek na současné hrozby hodnotí respondent rozdílně v evropském a českém kontextu. Zatímco evropská spolupráce, sdílení informací a koordinace prostřednictvím nástrojů jsou vnímány pozitivně, stav protiteroristické připravenosti v Česku označuje jako nedostatečný. Kritizuje podfinancování, slabou prevenci a celkovou nepřipravenost české společnosti na nové typy hrozeb. Za nejúčinnější opatření považuje rozvoj spolupráce mezi zpravodajskými službami, zvýšení investic do bezpečnostních složek, prevenci radikalizace prostřednictvím vzdělávání a komunitní práce, důslednější kontrolu online prostředí a intenzivní monitoring podezřelých osob. Upozorňuje také na důležitost budování důvěry mezi

členskými státy EU a zahraničními partnery a na význam systematického řešení frustrací, které mohou vést k radikalizaci, například v podobě sociálního nebo ekonomického vyloučení. Celkově hodnotí situaci jako složitou, s důrazem na potřebu integrovaného a proaktivního přístupu.

7.2 Shrnutí odpovědí – oblast extremismu

Podle odpovědi respondenta probíhá radikalizace dnes převážně na internetu, kde hrají klíčovou roli sociální sítě a jejich doporučovací algoritmy. Ty uživatelům opakovaně nabízejí podobný obsah, čímž dochází k tzv. seberadikalizaci – jednotlivci se postupně noří hlouběji do extremistických narativů bez přímého kontaktu s konkrétní skupinou. Respondent upozorňuje také na negativní dopad krátkých, kontextu zbavených formátů (například videa na TikToku nebo memy), které zahlcují uživatele, vyvolávají emoční reakce a vedou k impulzivnímu chování. V takto narušeném informačním prostředí lidé častěji hledají jednoduchá vysvětlení složitých problémů, což extremistické skupiny aktivně nabízejí. Mezi platformy s největším výskytem radikalizace podle respondenta patří zejména Instagram, TikTok, Telegram, Discord a dokonce i herní platformy typu Roblox.

Respondent dále hodnotil aktuální schopnosti bezpečnostních složek v oblasti prevence a identifikace extremistických hrozeb. Zatímco monitorování známých rizikových osob je dle něj relativně efektivní, sledování nových případů je mnohem obtížnější – zejména u jedinců, kteří se dosud neprojeví a nejsou v žádných databázích. Jako zásadní problém označil neochotu poskytovatelů online služeb, především zahraničních platforem, spolupracovat při odstraňování extremistického obsahu. Tuto situaci vnímá jako znepokojivou a upozorňuje, že se může ještě zhoršit nástupem Donalda Trumpa nebo J. D. Vance, kteří pravděpodobně sníží tlak na technologické firmy. Podle respondenta by Evropská unie měla zaujmout mnohem asertivnější přístup vůči těmto společnostem, protože Česká republika sama je v tomto ohledu příliš slabým hráčem.

V závěru rozhovoru respondent zhodnotil také aktuální stav preventivních opatření. Přiznal, že jejich útvar se v současnosti na prevenci radikalizace přímo nepodílí. Za nereálná označil některá často diskutovaná řešení, jako je zákaz sociálních sítí nebo povinné ověřování identity uživatelů. Naopak za efektivnější a dlouhodobě udržitelná by považoval reformu vzdělávacího systému, posílení výuky kritického myšlení, práci s frustrovanými a sociálně vyloučenými mladými lidmi a podporu jejich

schopnosti zvládat tlak online světa. Zásadní překážkou je však podle něj stále nedostatečná ochota společnosti tento problém vůbec otevřeně řešit.

7.3 Komparace a shrnutí hlavních zjištění

Oba respondenti se ve svých výpovědích shodují na zásadní roli, kterou sehrává online prostředí v procesu radikalizace. Internet a zejména sociální sítě jsou podle nich klíčovými nástroji při šíření extremistického obsahu. Respondent z druhého rozhovoru upozorňuje na tzv. „králičí noru“ – fenomén, kdy algoritmy doporučují stále radikálnější obsah, čímž dochází k postupné, ale rychlé radikalizaci uživatele. Zmiňuje také znepokojivě krátkou dobu pozornosti uživatelů a rychlost, s jakou se extrémní obsah šíří. Oba experti považují monitorování digitálního prostoru za klíčovou součást boje proti radikalizaci, ovšem respondent z druhého rozhovoru upozorňuje na nízkou ochotu poskytovatelů služeb (zejména zahraničních) spolupracovat.

V oblasti prevence se postoje liší. Zatímco respondent z prvního rozhovoru prosazuje vzdělávací a komunitní programy zaměřené na řešení frustrace a posílení odolnosti mladých lidí, druhý respondent přistupuje ke stavu prevence pesimisticky – podle něj se jeho útvar této oblasti aktivně nevěnuje a účinná opatření nejsou možná bez celospolečenské změny v přístupu k digitálním technologiím. Navrhuje sice radikální řešení, jako je zákaz sociálních sítí nebo povinná identifikace uživatelů, sám je však označuje za nerealistická.

Oba respondenti se shodují, že teroristické skupiny stále častěji využívají umělou inteligenci – ať už k šíření propagandy, nebo k plánování útoků. Umělá inteligence se podle nich využívá například k tvorbě audiovizuálního obsahu, který algoritmy sociálních sítí těžko rozpoznávají jako závadný.

Co se týče bezpečnostních opatření, respondent z prvního rozhovoru oceňuje mezinárodní spolupráci, zejména mezi Českou republikou a Europol, a zdůrazňuje potřebu posílení zpravodajské spolupráce a financování bezpečnostních složek. Zároveň kritizuje podfinancování českých protiteroristických opatření. Oba experti se shodují na důležitosti celoevropských legislativních nástrojů, jako jsou nařízení TCO (nařízení o odstraňování teroristického obsahu) a DSA (akt o digitálních službách), avšak upozorňují na problémy s jejich reálným uplatňováním – zejména kvůli neochotě platforem spolupracovat.

Z pohledu migrační krize respondent z rozhovoru č. 1 odmítá přímé spojení mezi migrací a terorismem, ale zdůrazňuje, že mediální manipulace tématem migrace přispívá k radikalizaci veřejnosti a růstu pravicového extremismu. Zároveň vidí migrační krizi jako nástroj hybridní války ze strany Ruska, směřující k destabilizaci Evropské unie.

Celkově z rozhovorů vyplývá rostoucí význam digitálního prostoru v šíření extremistických ideologií a potřeba systémových, mezinárodně koordinovaných opatření. Zatímco oba respondenti vnímají pravicový extremismus jako významnou a aktuální hrozbu, liší se v názorech na preventivní strategie a možnost jejich uplatnění v současném kontextu.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na analýzu situace a trendů terorismu v Evropské unii v letech 2019–2023. Cílem bakalářské práce bylo komplexně zhodnotit současnou situaci a vývojové trendy terorismu v Evropské unii, identifikovat klíčové faktory ovlivňující podobu teroristických hrozeb a posoudit reakce bezpečnostních složek na tyto hrozby. Na základě provedeného výzkumu lze konstatovat, že stanovené cíle byly splněny a práce poskytla ucelený přehled o dynamice teroristických hrozeb v posledních letech.

Analýza ukázala několik zásadních poznatků. Etnonacionalistický a separatistický terorismus zůstává v Evropě dominantní, zejména na Korsice a v Severním Irsku. Džihádistické hrozby přetrvávají, i když počet útoků v posledních letech mírně klesl, což lze přičíst efektivnějším zásahům bezpečnostních složek. Levicový a anarchistický terorismus zaznamenal vzestupnou tendenci, především v Itálii a Řecku, kde se útoky zaměřují na vládní instituce a podniky. Pravicově motivované útoky přetrvávají a čím dál více se radikalizují v online prostředí. Internet hraje klíčovou roli v šíření extremistických ideologií, což vytváří nové výzvy pro bezpečnostní složky, které se snaží omezit nelegální obsah a odhalovat rizikové jedince v raných fázích radikalizace. Data rovněž ukázala, že se bezpečnostní opatření neustále vyvíjejí a že počet zmařených útoků je vyšší než počet těch, které byly dokončeny, což naznačuje efektivitu preventivních strategií.

Na základě těchto zjištění lze doporučit několik opatření, která by mohla přispět k efektivnějšímu boji proti terorismu. Důraz by měl být kladen na prevenci radikalizace, zejména mezi mladými lidmi, kteří se často dostávají do extremistických sítí prostřednictvím internetu. Lepší spolupráce mezi členskými státy EU v oblasti sdílení zpravodajských informací by mohla vést k rychlejšímu odhalování hrozeb. Je rovněž nezbytné posílit monitoring online prostoru a zvýšit tlak na technologické společnosti, aby účinněji odstraňovaly extremistický obsah. Kromě toho je nutné zaměřit se na psychologické a sociální faktory vedoucí k radikalizaci a posílit integrační programy, které by pomohly snižovat náchylnost ohrožených skupin k přijetí extremistických ideologií. Modernizace legislativy by měla reflektovat nové formy hrozeb, jako je kyberterorismus nebo financování extremistických aktivit pomocí kryptoměn.

Vzhledem k dynamice vývoje terorismu v Evropě by bylo vhodné zaměřit další výzkum na několik klíčových oblastí. Mezi ně patří hlubší analýza role sociálních sítí a online platforem při šíření radikálních ideologií, studium vlivu technologického pokroku na teroristické aktivity a efektivita současných protiteroristických strategií v různých členských státech EU. Důležitým tématem pro budoucí výzkum je také propojení terorismu s organizovaným zločinem a hybridními hrozbami, zejména v kontextu geopolitických změn.

Doplňující kvalitativní výzkum prostřednictvím strukturovaných rozhovorů poskytl hlubší vhled do aktuálních hrozeb a přístupů k jejich zvládnutí. Získané poznatky od expertů působících v rámci útvaru NCTEKK nejen doplňují, ale ve většině případů také potvrzují závěry vyplývající z analýzy dostupných zpráv a dat. Oba respondenti se shodují na zásadní roli digitálního prostředí v procesu radikalizace a zdůrazňují potřebu efektivního monitorování online prostoru, což koresponduje se zjištěními ohledně rostoucího významu internetu v šíření extremistických ideologií.

Z rozhovorů dále vyplynul posun od ideologicky motivovaných skupin k individualizovaným aktérům s nejasnou nebo nihilistickou motivací. Tento trend odpovídá výsledkům analýzy, která poukázala na rozdělení extremistické scény a zvyšující se riziko osamělých útočníků. Obohacující je i poznatek o vnějším vlivu, zejména aktivitách Ruské federace, které experti vnímají jako destabilizační faktor s přímým dopadem na bezpečnostní situaci v EU – tato dimenze nebyla v analyzovaných zprávách akcentována tak výrazně, a proto přináší cenné rozšíření pohledu.

Závěrem lze říci, že kombinace kvantitativních a kvalitativních dat umožnila vytvořit komplexní a mnohvrstevnatý obraz současných teroristických hrozeb v EU. Práce potvrdila, že efektivní boj proti terorismu vyžaduje nejen technické a represivní prostředky, ale i důraz na prevenci, vzdělávání, spolupráci a dlouhodobé systémové změny, které reflektují aktuální i budoucí podoby radikalizace a extremismu. Osobně se domnívám, že klíčem k úspěšnému zvládnutí této hrozby je propojení bezpečnostních, sociálních a technologických opatření, která umožní nejen efektivně reagovat na aktuální hrozby, ale také minimalizovat podmínky, které k radikalizaci vedou. EU a její členské státy by měly nadále investovat do výzkumu v oblasti terorismu a posilovat spolupráci mezi bezpečnostními složkami, akademickou sférou a soukromým sektorem, aby mohly čelit novým výzvám a přispět k dlouhodobé bezpečnosti evropských občanů.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOWDEN, B. DAVIS, M. T. *Terror, From Tyrannicide to Terrorism*. University of Queensland Press, 2008, 379 s. ISBN 978-0702235993
2. BJØRGO, T. *Root causes of terrorism: myths, reality, and ways forward*. London: Routledge, 2005. 288 s. ISBN 0-415-35149-9.
3. BRZYBOHATÝ, M. a kol. *Terorismus a my*. Praha 4 : Computer Press, 2001. 216 s. ISBN 80 7226-584-9.
4. COMBS, C. C. *Terrorism in the Twenty-First Century*. 9th ed. New York: Routledge, 2022. 534 s. ISBN 978-10-320-7797-0
5. FILIPEC, O. *Fenomén terorismus: česká perspektiva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. 256 s. ISBN 978-802-4450-407.
6. FOLTIN, P. a ŘEHÁK, D. a STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, 2008. s. 143. ISBN 978-80-7278-443-1.
7. IBÁÑEZ, L. *Logika terorismu*. Praha: Academia, 2009. s. 322. ISBN 978-80-200-1724-6
8. JAKL, L. a LOUŽEK, M. *11. září 2001: deset let poté: sborník textů*. Vyd. 1. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. ISBN 978-80-87460–06-1. 127 s.
9. JELÍNEK, J. a kol. *Terorismus – základní otázky trestního práva a kriminologie*. 1.vyd. Praha: Leges, 2018. 224 s. ISBN 978-80-7502-256-1.
10. KROUPA, M. a ŘÍHA M. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Armex Publishing s. r. o., 2006. 100 s. ISBN 80-86795-33-0.
11. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80 903333-8-9.
12. MARTIN, G. *Essentials of terrorism: concepts and controversies*. Fifth edition. Thousand Oaks, California: SAGE, 2018. 352 s. ISBN 978-1-5443-4293-1.
13. PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006. 406 s. ISBN 80-7201-615-6.
14. PROCHÁZKOVÁ, D. *Boj proti terorismu: projekt EU: Improving Security by Democratic Participation - ISDEP*. V Praze: České vysoké učení technické, Fakulta dopravní, Ústav bezpečnostních technologií a inženýrství, 2014. 200 s. ISBN 978-80-01-05568-7.

15. SOULEIMANOV, E. *Terorismus: pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 345 s. ISBN 978-80-7419-038-4.
16. VEGRICHTOVÁ, B. *Terorismus a radikalizace v České republice*. Praha: Grada, 2022. 280 s. ISBN 978-80-271-3126-6.

Elektronické zdroje

1. *Definice pojmu terorismus – Moderní úřad*. [online]. Copyright © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2024-12-20]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.
2. *Typologie terorismu – Efektivní veřejná správa*. [online]. Copyright © 2025 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2025-01-06]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>.
3. *TE-SAT 2020 - Centrum proti hybridním hrozbám*. [online]. © 2025 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 2025-01-09]. Dostupné z WWW: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/te-sat-2020.aspx>
4. *Protiteroristická politika – Tvoříme Evropu*. [online]. Copyright © 2005–2025 Úřad vlády České republiky. [cit. 2025-01-13]. Dostupné z WWW: <https://tvorimeevropu.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/protiteroristicka-politika/>
5. *Národní kontaktní bod pro terorismus*. [online]. Copyright © 2025 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2025-01-14]. Dostupné z WWW: <https://policie.gov.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.
6. WITTENDORP, S. *Conducting Government: Governmentality, Monitoring and EU Counter-Terrorism*. [online]. Global society.[cit. 2025-01-14]. ISSN 1360 0826. Dostupné z WWW: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13600826.2016.1173653>
7. *Evropský zatykač – efektivní protiteroristický nástroj nebo záminka k posílení moci EU?* [online]. Revue Politika. [cit. 2025-01-15]. Dostupné z WWW: <https://www.cdk.cz/evropsky-zatykac-efektivni-protiteroristicky-nastroj-nebo-zaminka-k-posileni-moci-eu>
8. *Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust)* [online]. Generální ředitelství pro komunikaci. [cit. 2025-01-15]. Dostupné z WWW: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/eurojust_cs
9. *Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě SKPV*. [online]. Copyright © 2025 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2025-01-

14]. Dostupné z WWW: <https://policie.gov.cz/clanek/narodni-centrala-proti-terorismu-extremismu-a-kyberneticke-kriminalite.aspx>

Legislativní dokumenty

1. EVROPSKÁ UNIE. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu. In Úřední věstník Evropské unie. [online]. [cit. 2025-01-06]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>. ISSN 1977-0677.
2. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer. [online]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/68040/1/2/zakon-c-40-2009-sb-trestni-zakonik?vtextu=%28z%C3%A1kon%20%C4%8D.%2040/2009%20Sb.%29#lema0>. ISSN 2336-517X.
3. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In [Systém ASPI]. Praha: Wolters Kluwer. [online]. Dostupné z WWW: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/67272/1/2>. ISSN 2336-517X.

Seznam zkratek

EU – Evropská unie

EUROPOL – Evropský policejní výbor

NKBT – Národní kontaktní bod pro terorismus

TE-SAT – Zpráva Evropské unie o situaci a trendech v oblasti terorismu

ECTC – Evropské centrum pro boj proti terorismu

EJS – Evropská justiční síť

EU IRU – Jednotka Evropské unie pro hlášení škodlivého internetového obsahu

IED – Improvizovaná výbušná zařízení

IS – Islámský stát

CBRN – Chemické, biologické, radiologické a jaderné hrozby

CT JLT – Společný styčný tým pro boj proti terorismu

OSP – Poskytovatelé online služeb

PKK – Strana kurdských pracujících

SIENA – Aplikace pro bezpečnou síťovou výměnu informací

SVT – Společné vyšetřovací týmy

TATP – Triaceton triperoxid

CTR – Evropský soudní protiteroristický rejstřík

EIS – Informační systém Europolu

BIS – Bezpečnostní informační služba

HAMAS – Islámské hnutí odporu

LGBTQ+ - Lesby, gayové, bisexuálové, transgender, queer+

ÚZSI – Úřad pro zahraniční styky a informace

NCTEKK – Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě

TCO – Odstraňování teroristického obsahu online

DSA – Akt o digitálních službách

COVID 19 – koronavirové onemocnění 2019

NCTEKK – Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Vývoj teroristických útoků v letech 2019-202338

Graf 2: Zadržení pro terorismus v letech 2019-202346

Tabulka 1: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2019 podle členských států EU a podle příslušnosti32

Tabulka 2: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2020 podle členských států EU a podle příslušnosti34

Tabulka 3: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2021 podle členských států EU a podle příslušnosti35

Tabulka 4: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2022 podle členských států EU a podle příslušnosti36

Tabulka 5: Dokončené, neúspěšné a zmařené útoky v roce 2023 podle členských států EU a podle příslušnosti37

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor č. 1 – oblast terorismu

Příloha č. 2: Rozhovor č. 2 – oblast extremismu

PŘÍLOHA Č. 1

ROZHOVOR Č. 1 – OBLAST TERORISMU

UZAVŘENÉ A POLOUZAVŘENÉ OTÁZKY

1. Domníváte se, že výroční zprávy Europolu přesně reflektují realitu teroristických hrozeb?

- ☐ Ano
- ☒ Ne
- ☒ Částečně

2. Je podle vás hrozba "osamělých aktérů" v EU skutečně tak vysoká, jak uvádí Europol?

- ☐ Ano
- ☒ Ne

3. Je spolupráce mezi Českou policií a Europolem efektivní?

- ☐ Ano
- ☒ Ne
- ☒ Potřebovala by zlepšení

4. Vnímáte migrační krizi jako faktor zvyšující riziko terorismu v EU?

- ☐ Ano
- ☒ Ne
- ☐ Ano, ale nesouhlasím se zněním této otázky. Migrace do EU sama osobě nezvyšuje riziko terorismu, panika vznikající kolem „krize“, pomalé azylové řízení a absence integrační politiky ale logicky zvyšuje nespokojenost a frustraci mezi imigranty, která může přerůst do násilného jednání.

5. Jsou současná legislativní opatření v ČR a EU v boji proti terorismu dostačující?

- ☒ Ano
- ☒ Ne
- ☐ Potřebují úpravy

6. Který typ terorismu vnímáte jako největší hrozbu v rámci EU?

- ☒ ~~Džihádistický~~
- ☐ Pravicově extremistický
- ☒ ~~Levicově extremistický~~
- ☒ ~~Etnonacionalistický a separatistický~~
- ☐ Jiný (prosím specifikujte) – ideologicky vyprázdněný, nihilismus, násilí pro násilí, nicméně zde je nejvýraznější vliv PEX

7. Které z těchto opatření považujete za nejúčinnější v boji proti terorismu?

(možná více odpovědí)

- ☐ Posílení spolupráce mezi zpravodajskými službami
- ☐ Zvýšení financování bezpečnostních složek
- ☐ Prevence radikalizace ve školách a komunitách
- ☐ Přísnější kontrola online prostoru
- ☒ ~~Zvýšené sledování podezřelých osob~~

8. Jaké jsou podle vás nejčastější důvody radikalizace mladých lidí?

- ☐ Sociální izolace
- ☒ ~~Vliv extremistické propagandy na internetu~~
- ☒ ~~Rodinné a komunitní vlivy~~
- ☐ Osobní frustrace a nespokojenost
- ☒ ~~Jiný důvod (prosím specifikujte)~~

9. Jak hodnotíte efektivitu bezpečnostních opatření EU proti terorismu?

- ☒ ~~Velmi efektivní~~
- ☐ Spíše efektivní
- ☒ ~~Průměrná~~
- ☒ ~~Spíše neefektivní~~
- ☒ ~~Zcela neefektivní~~

10. Jaké metody financování terorismu jsou podle vás nejčastější?

- ☒ ~~Nelegální obchod se zbraněmi~~
- ☒ ~~Kyberkriminalita (podvody, ransomware)~~
- ☒ ~~Neziskové organizace využívané k praní peněz~~
- ☒ ~~Kryptoměny~~

- Jiná metoda (prosím specifikujte) – financování cizí mocí (Rusko, Írán)

11. Které technologické inovace mohou podle vás v budoucnu usnadnit teroristické aktivity?

- ~~○ Umělá inteligence a deepfake technologie~~
- ~~○ Drony a autonomní systémy~~
- ~~○ Kryptoměny a anonymní transakce~~
- Nové způsoby šifrování komunikace
- ~~○ Jiná technologie (prosím specifikujte)~~

12. Jaký přístup považujete za nejlepší pro prevenci radikalizace?

- ~~○ Včasné odhalování rizikových jedinců a jejich sledování~~
- Vzdělávací programy ve školách a komunitách
- ~~○ Online monitoring a cenzura extremistického obsahu~~
- ~~○ Spolupráce s komunitními organizacemi~~
- Jiný přístup (prosím specifikujte) – řešení frustrace jedinců a případně skupin, které vedou k jejich radikalizaci (sociální, ekonomické vyloučení, psychické problémy...)

13. Jaké důvody podle vás vedou teroristické skupiny k výběru konkrétních cílů?

- ~~○ Symbolický význam (vládní budovy, kostely, synagogy)~~
- Snadná zranitelnost cíle
- ~~○ Maximální mediální dopad~~
- ~~○ Osobní motivace útočníka~~
- ~~○ Jiný důvod (prosím specifikujte)~~

OTEVŘENÉ OTÁZKY

1. Jaké jsou podle vás v současnosti nejvýznamnější teroristické hrozby v Evropské unii?

Teroristické útoky organizované cizí mocí, zejména Ruskem. Podněcování k teroristickým útokům mezi nespokojenými skupinami online ze strany Ruské federace. Extrémně pravicová akcelerationistická hnutí, zejména malé organizované

skupiny a radikalizovaní jednotlivci, nelze vyloučit součinnost či radikalizaci za pomoci tajných služeb Ruské federace.

2. Jaké trendy v oblasti terorismu jste zaznamenali v posledních letech?

Ústup od ideologie, násilí pro násilí, maximálně s cílem urychlit „konec“, nihilismus, očekávání „konce světa“, vlivové operace Ruska.

3. Jaké nové trendy v terorismu lze očekávat v příštích letech?

Pokračování směrem od ideologií a organizovaných skupin směrem k ideologické vyprázdněnosti, násilí pro násilí a individualismu. Snaha Ruska rozvrátit hodnotový systém Evropy (EU) a důvěru v instituce, zejména EU, NATO. Klesající vliv a zájem USA o spolupráci s EU.

4. Jaké jsou nejčastější metody používané teroristickými skupinami nebo jednotlivci při plánování útoků?

Telegram (aplikace) – organizování skupin, šíření a konzumování radikálního obsahu (ale i další online platformy, toto se bude pravděpodobně postupně vyvíjet a měnit). Umělá inteligence (AI) – poradenství, jak provést útok, jak sestrojít zbraň, jak používat zbraň.

5. Jak se změnil modus operandi teroristů v EU za poslední dobu?

Od organizovaných ideologicky vyhraněných skupin je posun směrem k individualismu a ideologické plytkosti a vyprázdněnosti.

6. Jaké nástroje a metody se využívají v prevenci teroristických útoků ?

Nahlášení podezřelého chování blízkými osobami, spolupráce se zahraničními partnery, monitoring sociálních sítí.

7. Jakým způsobem bezpečnostní složky monitorují teroristické hrozby a radikalizaci?

Monitorování online prostředí.

8. Změnila se v posledních letech bezpečnostní opatření v ČR? (zlepšení prevence, legislativa, mezinárodní spolupráce)

Důležité jsou celoevropské iniciativy jako nařízení EU TCO a DSA. Buduje se vzájemná důvěra se zahraničními partnery, zejména ze zemí EU a NATO.

9. Jaké nové technologie využívají teroristé k organizaci svých útoků a propagandě?

AI – nejen k vytváření propagandistických materiálů, ale také ke „konzultacím“, jak útok provést apod.

10. Jak hodnotíte efektivitu současných protiteroristických opatření v EU a ČR?

V EU nedokážu soudit. V ČR vnímám jako nedostatečné podfinancování a neefektivitu protiteroristických opatření, které ve středně a dlouhodobém horizontu povedou k nedostatečným výsledkům. Česká společnost je nepřipravená čelit výzvám spojeným se současnými hrozbami a osciluje mezi úplným ignorováním hrozeb a přehnanou panikou.

11. Do jaké míry může mít válka na Ukrajině dopad na teroristickou bezpečnostní situaci v EU?

Válka na Ukrajině sama o sobě minimální až žádný. Válka Ruska proti Západu, respektive Evropě a EU, velký. Viz financování, infiltrace, organizování a podněcování nejrozumnějších extremistických skupin v EU ze strany Ruska od extrémní pravice po extrémní levici, od náboženských skupin včetně křesťanských církví a muslimských komunit po internetová fóra bez jakéhokoliv ideologického zaměření krom nenávisti.

12. Jak se sdílí informace mezi členskými státy ohledně teroristických hrozeb? Existují v tomto procesu nějaké problémy?

Funguje to velice dobře, což ovšem neznamená, že není prostor pro zlepšení.

13. Jak velkou hrozbu představuje migrační krize pro bezpečnost EU v kontextu terorismu?

Jedná se o nástroj Ruska, jak destabilizovat EU (viz ruské aktivity v Sýrii, Libyi, subsaharské Africe) – snaha je zahltit evropský imigrační systém a mediálně a emočně nafouknout reálně snadno a racionálně řešitelný problém. Ano, mezi imigranty existují frustrovaní jedinci, kteří se dopouští násilných činů, o kolik se však jedná lidí ve srovnání s násilnostmi páchanými občany EU? Tisíce lidí se bez problému integrovaly.

Z mého úhlu pohledu migrace do EU jako taková hraje minimální a řešitelnou bezpečnostní hrozbu pro EU v rámci terorismu. Mediálně nafouknutá „migrační“ krize však představuje významné bezpečnostní riziko, protože radikalizuje významnou část evropské společnosti, posouvá je názorově směrem k populistickým stranám ideologický blízkým Rusku, a vede k terorismu identitářských a jiných PEX skupin a jednotlivců.

ROZHOVOR Č. 2 – OBLAST EXTREMISMU

1. Jakým způsobem dochází k radikalizaci jednotlivců a jaký vliv má internet a sociální sítě?

Převážně k radikalizaci dochází na internetu. Vliv sociálních sítí a internetu je obrovský. Velký vliv má tzv. seberadikalizace – není třeba lidí „verbovat“, spíš postupně lezou hlouběji a hlouběji do „králičí díry“ (rabbit hole), v čemž fungují sociální sítě velice dobře – viz doporučování obsahu ke sledování, člověk se snadno dostane např. přes posilování nebo vaření k ultrapravicovým influencerům a pak dále k PEX obsahu.

Největší problém je extrémně rychlý obsah, krátící se attention spin lidí – posledním fenoménem je TikTok, ale také konzumování krátkých meme. Lidé jsou zahlcení extrémním množstvím nerelevantního obsahu bez kontextu, na internetu se chovají impulzivně, emočně, neracionálně. Toto zahlcení pak vede k hledání snadných řešení, vysvětlení, v čemž je sociální sítě jako Instagram a TikTok udržují.

2. Jak se daří identifikovat a monitorovat rizikové osoby a skupiny?

Ty, o kterých víme, je možné monitorovat dobře. Ty, o kterých nevíme, velice špatně.

3. Jakým způsobem se v současnosti daří eliminovat online šíření extremistických ideologií?

Pomocí TCO dobře. V současné době se učíme pracovat s DSA. Problém je však nespolupráce poskytovatelů služeb – ať už poskytovatelů zahraničních domén či sociálních sítí. Po zvolení Donalda Trumpa a zejména J. D. Vance, který je silným spojencem tzv. cyber bros, do Bílého domu lze očekávat, že tato spolupráce bude ještě horší a je proto zapotřebí asertivnější vystupování vůči sociálním sítím a poskytovatelům domén. To bude zapotřebí zejména z pozice EU, protože ČR je v tomto ohledu extrémně slabý hráč (HDP ČR je 343,2 mld. USD, hodnota společnosti Meta, která vlastní Facebook nebo Instagram, je 1,47 bil. USD, tedy více jak 4x větší).

4. Jaké metody dnes teroristé využívají k šíření propagandy v online prostoru?

Telegram (očekává se však pozvolná migrace na jiné platformy), Discord, co nejvíce anonymizované profily, foto a video koláže často vytvářené částečně za pomoci AI, které algoritmy sociálních sítí nedokážou odhalit jako problematické, herní platformy a online hry samotné.

5. Existují specifické platformy nebo sociální sítě, kde dochází k největší radikalizaci?

Instagram, Telegram, Discord, Roblox, TikTok. Záleží na typu radikalizace a věku radikalizovaných.

6. Jak bezpečnostní složky monitorují radikalizační obsah na internetu?

Pravidelný monitoring zájmových skupin a profilů.

7. Jak lze efektivně čelit online radikalizaci a rekrutování nových členů teroristických organizací?

Zakázat sociální sítě, případně nutnost přihlašovat se skrz oficiální identitu (s OP, CP apod.), případně povolení sociálních sítí až od určitého věku, ideálně od 21 či 18 let – což je v současné době nerealistické.

Reforma vzdělávacího systému, důraz na kritické myšlení v souvislostech, pomoc s integrací vyloučených žáků, se zvládáním frustrací.

Sociální sítě fungují jako drogy, podobně jako pervitin, pro mladé lidi, obzvlášť nějakým způsobem frustrované či vyloučené z kolektivu, s komplikovanými osobními životy (rodinná situace) je to velice snadný způsob, jak „utéct“ z reality. Online jsou pak konfrontováni s „ideálními“ životy ostatních (Instagram apod.), což dále vede k jejich frustraci a závislosti. Pak je snadné, aby narazili na jim blízké extremistické vysvětlení jejich otázek a problémů a vydají se hlouběji do „králičí nory“. Jak tomu čelit? Zamezit, aby lidé trávil čas online, je potřeba, aby žili v realitě. A jak docílit tohoto...?

V současné době, kdy společnost jako celek odmítá řešit tento problém (který není pouze o radikalizaci), neexistuje efektivní možnost, jak radikalizaci čelit.

8. Jak se daří eliminovat extremistický obsah z internetu? Existují nějaké překážky při jeho odstraňování?

Viz výše. Nespolupráce platforem vše komplikuje.

9. Jaká opatření se podnikají k prevenci radikalizace, zejména u mladých lidí?

Ze strany našeho útvaru k prevenci v současné době nedochází.